

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Analýza činnosti vodních záchranných služeb v Evropě a srovnání
s Vodní záchrannou službou Českého červeného kříže jako složky
integrovaného záchranného systému České republiky**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Autor: Bc. Pavel Procháska

Vedoucí práce: Ing. Ladislav Karda

Datum odevzdání: 18. 8. 2011

Abstract

The aim of my thesis entitled "Activity Analysis of Water Rescue Services in Europe Compared with the Water Rescue Service of the Czech Red Cross as a Component of the Integrated Rescue System of the Czech Republic" was to describe the role of the Red Cross Water Rescue Service as a component of the Integrated Rescue System, and also to analyze and compare its activities with activities, skills and the material-technical equipment with other three randomly selected Water Rescue Services in Europe (Slovak Red Cross - Water Rescue Service, Ireland Water Safety, The Royal Life Saving Society UK). To carry out the research the qualitative research method was chosen, the data was gathered by interviewing - by an individual semi-standardized interview with a representative of the top management of a given entity. The outcomes of the analysis show that the number of Water Rescue Services team members in European countries per 1000 inhabitants of the country is not identical. All the four organizations offer basic accredited courses in a comparable quality, including instructor and tutorial qualifications, but in the case of the WRS SRC it is not possible to complete junior qualifications. The RLSS UK and IWS diversify basic courses by many other qualifications which no longer have an equivalent in Czech and Slovak Water Rescue Services. The WRS CRC, WRS SRC and IWS would welcome an increase in competences of its members at prevention and rescue operations and the authority to enforce basic safety rules. Cooperation of the WRS CRC and the WRS SRC with the state professional rescue forces is set by a legal norm, the IWS and RLSS UK act on ministerial decrees and national protocols. The IWS has not been invited to cooperate at a large-scale emergency management, the RLSS UK do not coordinate the cooperation of individual clubs with professional rescue organizations, not even keep the central register of interventions. In my opinion, the WRS CRC should focus on a partial change of the structure and the organizational order, define the competencies and responsibilities of its members in prevention and rescue operations, make up and stabilize a regular annual budget, develop cooperation with the components of the Integrated Rescue System and continue the international cooperation within the Federation of Water Rescue Services – the ILSE.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citovaných zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Praze dne 2. srpna 2011

Bc. Pavel Procháska

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce Ing. Ladislavu Kardovi za pomoc a cenné rady při zpracování diplomové práce a své rodině za podporu.

Obsah

Úvod

1. Současný stav	9
1.1 Mezinárodní organizace sdružující vodní záchranné služby.....	9
1.1.1 Fédération Internationale de Sauvetage Aquatique	9
1.1.2 World Life Saving	10
1.1.3 International Life Saving Federation.....	10
1.1.4 International Life Saving Federation of Europe.....	11
1.2 Integrovaný záchranný systém.....	12
1.2.1 Vodní záchranná služba Českého červeného kříže	13
1.2.1.1 Úloha Vodní záchranné služby Českého červeného kříže v integrovaném záchranném systému.....	14
1.2.1.2 Historie Vodní záchranné služby Českého červeného kříže.....	15
1.2.1.3 Současné působení Vodní záchranné služby Českého červeného kříže v České republice.....	16
1.3 Problematika tonutí a utonutí – definice, patofyziologie.....	19
1.4 Statistické údaje v souvislosti s tonutím.....	20
1.4.1 Charakteristika případů utonutí v České republice.....	20
1.4.2 Charakteristika případů utonutí v Evropě.....	25
1.5 Činnost a působení vybraných evropských vodních záchranných služeb.....	28
1.5.1 Vodná záchranná služba Slovenského Červeného kříže.....	28
1.5.1.1 Historie Vodnej záchrannej služby Slovenského Červeného kříže..	29
1.5.1.2 Současné působení Vodnej záchrannej služby Slovenského Červeného kříže.....	29
1.5.2 Irish Water Safety.....	32
1.5.2.1 Historie Irish Water Safety.....	32
1.5.2.2 Současné působení Irish Water Safety.....	33
1.5.3 The Royal Life Saving Society UK.....	36
1.5.3.1 Historie The Royal Life Saving Society UK.....	36

	<i>1.5.3.2 Současné působení The Royal Life Saving Society UK</i>	37
2.	Cíle práce a hypotézy	40
3.	Metodika	41
	3.1 <i>Metoda a technika sběru dat</i>	41
	3.2 <i>Charakteristika výzkumného souboru</i>	41
4.	Výsledky	43
	4.1 <i>Otázky, odpovědi respondentů, analýza</i>	43
	4.2 <i>Návrh na zlepšení činnosti Vodní záchranné služby Českého červeného kříže</i>	78
5.	Diskuse	83
6.	Závěr	85
7.	Klíčová slova	88
8.	Seznam použitých zdrojů	89
	Seznam použitých zkratek	93
9.	Přílohy	94

Úvod

"Every Person a Swimmer and Every Swimmer a Lifesaver"

(Motto organizace The Irish Water Safety)

Voda je pro člověka již od nepaměti záhadným živlem. Je zdrojem potravy a sama o sobě nenahraditelná, ale zároveň skrývá mnohá nebezpečí. Umět se bezpečně pohybovat ve vodním prostředí je přirozená touha stará jako lidstvo samo. Již staří Řekové považovali neplavce za méněcenné jedince společnosti. Je zářející, že ani ve 21. století, kdy člověk dovede létat nadzvukovou rychlostí, vysílá průzkumné roboty na dno Mariánského příkopu téměř jedenáct tisíc metrů pod hladinu moře nebo transplantuje orgány, nedokáže rok co rok zabránit utonutí desítek tisíc osob na celém světě. Je smutnou skutečností, že se jedná o zbytečné poškození zdraví či smrt. Příčinou často bývá podcenění přírodních podmínek, jejich náhlé změny nebo přecenění vlastních schopností.

Tématem mé bakalářské práce bylo poskytování přednemocniční neodkladné péče při tonutí vybranými složkami integrovaného záchranného systému - Policií České republiky, Hasičským záchranným sborem České republiky, Vodní záchrannou službou Českého červeného kříže. Již při jejím zpracování vzniklo mnoho dalších výzkumných otázek, kterými jsem se nemohl, vzhledem k rozsahu a zaměření práce, podrobněji zabývat. Při hledání tématu diplomové práce jsem se proto rozhodl dále věnovat Vodní záchranné službě Českého červeného kříže, přiblížit její úlohu v integrovaném záchranném systému a také vytvořit analýzu a komparaci několika vybraných vodních záchranných služeb v Evropě. Výsledky bakalářské práce ukázaly, že činnost vodní záchranné služby na území České republiky supluje v některých lokalitách povinnost státu chránit život a zdraví obyvatel v oblasti záchrany z vody. Proto je srovnání její činnosti se zahraničními organizacemi dalším logickým námětem. Mým úmyslem je zmapování alternativních cest, kterými by se mohla ubírat budoucnost vodního záchrannářství v České republice.

Téma je pro mne o to zajímavější, že v podobném rozsahu dosud nebylo zpracováno, zdroje potřebné k jeho zpracování jsou ve velké míře cizojazyčné a také proto, že Vodní záchranná služba Českého červeného kříže v současnosti prochází jednou z největších transformačních proměn. Věřím, že uvedené informace poslouží zájemcům o problematiku z řad odborné i laické veřejnosti.

1. Současný stav

1.1 Mezinárodní organizace sdružující vodní záchranné služby

Prvním registrovaným sdružením, jež mělo za cíl záchranu osob z vodního prostředí, byl v roce 1767 holandský spolek Maatschapy Tot Redding van Drenkelingen zu Amsterdam. Následovalo založení organizací v Hamburku, Vídni, Benátkách, Kodani, Paříži a Londýně. S postupným zdokonalováním evidence utonulých a snahy o prevenci tonutí, vznikla potřeba tuto činnost, pro dosažení vyšší efektivity a výměny zkušeností, provádět koordinovaně. První pokusy o navázání široké mezinárodní spolupráce v oblasti prevence tonutí a vodní záchrany se datují do období přelomu dvacátého a dvacátého prvního století našeho letopočtu. (18)

Již na konci devatenáctého století některé evropské organizace, které se zabývaly záchranou z vodního prostředí, spolupracovaly s partnerskými sdruženími v zahraničí. V roce 1878 se v Marseille na jihu Francie konal International Lifesaving Congress. Tato odborná událost zaznamenala velký úspěch a byla přínosem pro všechny zúčastněné. Navázané kontakty přispěly k další spolupráci na vytvoření mezinárodního fóra na podporu záchrany lidských životů. (13)

1.1.1 Fédération Internationale de Sauvetage Aquatique

Fédération Internationale de Sauvetage Aquatique vznikla v roce 1910 v Saint-Quen. V tomto malém městečku poblíž Paříže se za účasti zástupců organizací z Belgie, Dánska, Francie, Velké Británie, Lucemburska a Švýcarska podařilo na základě společného konsenzu založit první organizaci zabývající se vodní záchranou v Evropě. Její vznik podpořily také státy Španělsko a Itálie, které se shromáždění nemohly zúčastnit. Hlavním sídlem FIS byla zvolena Paříž. V průběhu dvacátého století změnila organizace jméno, oficiální zkratkou však po celou dobu její existence zůstala písmena FIS.

1.1.2 World Life Saving

Účelem založení World Life Saving bylo vytvoření vzdělávacích programů pro bezpečnost na moři a ve vnitrozemských vodách fungujících na principu vzájemné spolupráce a pomoci. Tato organizace vznikla v roce 1971 v australské Cronulle za účasti zakládajících členů Austrálie, Velké Británie, Nového Zélandu, Jihoafrické republiky a Spojených států amerických.

1.1.3 International Life Saving Federation

Solidní vztahy a vzájemná spolupráce FIS a WLS vedla ke zrodu mnoha významných projektů a publikací. Současné členství v obou organizacích nebylo zakazováno a taktéž některé státy byly členy FIS i WLS.

Na společném shromáždění v belgickém Leuvenu 24. února 1993 se FIS a WLS shodly na sloučení do jedné organizace pojmenované International Life Saving Federation. Ve stejný den FIS i WLS souhlasily se zakládajícími dokumenty ILS a zvolily prozatímní správní radu a prvního prezidenta - Kevina Weldona z Austrálie. Za den vzniku ILS je považováno 3. září 1994, kdy byly v Cardiffu (Wales) schváleny a slavnostně podepsány dokumenty nové International Life Saving Federation.

International Life Saving Federation je apolitická a nenáboženská organizace s celosvětovou působností. Za dobu své existence se stala světovou autoritou v otázkách prevence tonutí a koordinace národních organizací vodní záchrany. Oblast zájmu ILS dále zahrnuje zvýšení bezpečnosti u vody, tvorbu standardů vodní záchrany a podporu vodního záchranářského sportu.

Hlavním orgánem ILS je generální shromáždění, ve kterém jsou zastoupeny členské organizace jednotlivých států, kterých je v současné době více než sto. Volená správní rada řídí činnost ILS, v jejím čele stojí prezident. Ve volebním období 2008 – 2012 jím je Dr. Steve Beerman z Kanady. Ústředí ILS sídlí v belgickém Leuvenu, odkud pověřený generální sekretář vyřizuje běžnou agendu. ILS zřídila čtyři regionální pobočky: africkou, americkou, asijsko-pacifickou a evropskou. Ty jsou odpovědné za iniciaci, supervizi a koordinování regionálních aktivit.

Komise a zřízené pracovní skupiny zajišťují management, vývoj a technické aspekty hlavních polí činnosti organizace. ILS dlouhodobě spolupracuje s partnerskými nevládními organizacemi a sponzory k prosazení svých myšlenek. (13)

Obrázek 1: Grafické znázornění sloučení organizací FIS a WLS

Zdroj: www.ilsf.org

1.1.4 International Life Saving Federation of Europe

International Life Saving Federation of Europe je jednou ze čtyř poboček ILS. Impulsem k jejímu založení se stala potřeba zastřešit organizace působící v oblasti vodní záchrany v Evropě. V jejích řadách je v současné době více než pět milionů členů z celé Evropy. Stejně jako mateřská organizace – i ILSE má za úkol stát v čele celosvětové snahy o redukci zranění a smrti u vody či přímo ve vodním prostředí. ILSE také napomáhá výměně informací a zkušeností, propaguje ověřené záchranářské postupy a v neposlední řadě pořádá a zaštiťuje sportovní akce. Velkou část úsilí věnuje zakládání vodních záchranných služeb v evropském regionu a spolupráci s dalšími subjekty (např. Evropskou unií, Světovou zdravotnickou organizací, Evropskou radou pro resuscitaci a Mezinárodním olympijským výborem).

Členem ILSE se může stát pouze evropská organizace zabývající se vodní záchranou. Existují tři typy členství:

- plnoprávné členství (tento zástupce je jediným plnoprávným reprezentantem ILSE v mateřském státě)
- přidružené členství (status každé další organizace, která má zájem participovat na myšlenkách a cílech ILS)
- korespondenční členství (bez rozhodovacích a volebních práv).

Volební a další rozšířená práva mají pouze organizace s plnoprávným členstvím (v roce 2010 se jednalo o 37 organizací včetně Vodní záchranné služby Českého červeného kříže).

Legislativa ILSE je shodná se stanovami a vnitřními předpisy ILS. Nejvyšším orgánem ILSE je generální shromáždění, které je složeno ze zástupců jednotlivých členských organizací. Správní rada a generální shromáždění jsou centrálními institucemi ve smyslu koordinace a rozhodování. ILSE zřizuje specializované komise a pracovní skupiny, které se věnují klíčovým úkolům v evropském regionu. Členové správní rady jsou pravidelně voleni v rámci zasedání generálního shromáždění a mají kompetence k rozhodování o personálním obsazení komisí. Ty jsou rozděleny dle oblastí zájmu:

- vzdělávání (harmonizace a vývoj vzdělávacích materiálů a programů)
- záchrana (technika a metodika záchrany)
- sport (podpora a propagace záchrannářského sportu)
- management a administrativa (technicko-administrativní správa ILSE).

Na činnosti ILSE se dále podílejí právní a finanční poradci a také poradci pro první pomoc a medicínu. (14)

1.2 Integrovaný záchranný systém

Analýzy každodenní spolupráce záchranných a dalších složek při záchrane lidského života, zdraví a majetku a také hodnocení efektivity součinnosti těchto složek při řešení mimořádných událostí poukázaly na potřebu zefektivnění výše uvedených činností a stanovení jasných pravidel pro společný zásah. Na řešení tohoto úkolu se

pracovalo již v devadesátých letech minulého století, k legislativnímu naplnění však došlo až v roce 2000 schválením zákona, který upravuje oblast integrovaného záchranného systému. (10)

Dle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů *„se integrovaným záchranným systémem rozumí koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací“*. Zákon mimo jiné definuje některé pojmy. Mimořádnou událost specifikuje jako *„škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací.“* Uvádí, kdy může být IZS aktivován a určuje základní a ostatní složky IZS. Mezi složky základní patří Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí území jednotkami požární ochrany, Policie České republiky a zdravotnická záchranná služba. Složkami ostatními se ve smyslu tohoto zákona rozumí např. ostatní ozbrojené bezpečnostní a záchranné sbory, vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil a využitelné síly a prostředky neziskových organizací a sdružení občanů. (5)

1.2.1 Vodní záchranná služba Českého červeného kříže

O potřebě preventivního působení v rámci vodní záchrany v České republice svědčí (kromě statistických údajů týkajících se utonutí) i velké množství vodních ploch a toků. Nejdelším vodním tokem České republiky je Vltava (433 km), nejmohutnějším pak Labe. Největší vodní plochou je přehradní nádrž Lipno I v jižních Čechách. Z hlediska velikosti plochy rybníků je v čele jihočeský Rožmberk (489 ha). V krajském srovnání je Jihočeský kraj (7372 ha) nejzavodněnějším regionem České republiky s poměrně významným odstupem od druhého Jihomoravského kraje (4627 ha). (30)

Nejničivější povodně na území České republiky za poslední dekádu byly zaznamenány v letech 2002, 2009 a také, zejména v regionu severních Čech, v roce 2010. (17)

VZS ČČK je nezávislým a dobrovolným občanským sdružením registrovaným Ministerstvem vnitra České republiky. Je kolektivním členem Českého červeného kříže. Dle stanov VZS ČČK je posláním sdružení: „*organizovat a provádět preventivní a záchrannou činnost a poskytovat první pomoc na bazénech, koupalištích, vodních plochách a tocích a v jejich bezprostřední blízkosti při sportovní a rekreační činnosti, v případech živelních katastrof a obecného ohrožení s cílem zabránit vážným úrazům, utonutím a ztrátám na materiálních hodnotách.*“ (20)

1.2.1.1 Úloha Vodní záchranné služby Českého červeného kříže v integrovaném záchranném systému

Dohoda o plánované pomoci na vyžádání, kterou 24. února 2005 uzavřelo Ministerstvo vnitra České republiky, resp. Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky s Vodní záchrannou službou Českého červeného kříže se zabývá součinností obou výše uvedených složek. Dále upravuje „*zásady jejich spolupráce a poskytování plánované pomoci na vyžádání při provádění záchranných a likvidačních prací v rámci IZS na vodní hladině a při povodních.*“

VZS ČČK zajistila plnění Dohody o plánované pomoci na vyžádání zřízením Záchranných týmů VZS ČČK. Jednotlivé lokality, v jejichž rámci záchranné týmy působí, byly pečlivě vybrány s ohledem na rovnoměrné pokrytí území České republiky silami a prostředky VZS ČČK. O vznik záchranného týmu žádá a běžnou agendu zajišťuje místní skupina VZS ČČK působící v daném regionu, koordinace a řízení záchranných týmů podléhá plně prezidiu VZS ČČK. Počet členů záchranného týmu, požadavky na kvalifikaci a materiální vybavení stanovují vnitřní předpisy VZS ČČK a jsou uvedeny v přílohách Dohody o plánované pomoci na vyžádání.

Síly a prostředky místních skupin VZS ČČK jsou povolávány operačními a informačními středisky IZS. OPIS IZS může vyzvat místní skupiny VZS ČČK k nasazení přímo, pokud by hrozilo nebezpečí z prodlení. Následně informuje prezidenta VZS ČČK či jeho zástupce. Nasazení a správa vyžádaných sil a prostředků VZS ČČK jsou plně v pravomoci velitele záchranného odřadu. Pokud nebezpečí z prodlení nehrozí, OPIS IZS žádá o vyčlenění sil a prostředků nejprve prezidenta

VZS ČČK, případně zodpovědnou kontaktní osobu z místní skupiny VZS ČČK (pokud se předpokládá nasazení jedné místní skupiny VZS ČČK při událostech menšího rozsahu). (8)

V roce 2010 byly Záchranné týmy VZS ČČK aktivovány při srpnových povodních. Jejich aktivní účast při záchranných a likvidačních pracích na Novojičínsku prověřila akceschopnost a flexibilitu záchranných týmů a zlepšila úroveň komunikace s profesionálními složkami. (33)

1.2.1.2 Historie Vodní záchranné služby Českého červeného kříže

Záchrana z vody byla již na začátku devatenáctého století organizována dobrovolnými spolky v Holandsku, Anglii, Francii, Německu a dalších evropských státech. Na našem území však byla tato činnost organizována až po I. světové válce. Jedním z prvních, kdo vypracoval základní metodiku i zkušební řády zachránců bylo Křesťanské sdružení mladých mužů YMCA (Young Men's Christians Association). V oblasti vodní záchrany dále působil např. Československý amatérský plavecký svaz či Česká obec sokolská. (18)

Nadšení a ochotu dobrovolníků organizovaně pomoci tonoucím či osobám v nouzi přerušila II. světová válka. Pro muže všech věkových kategorií, kteří se na výše uvedených aktivitách podíleli, bylo ve válečném období prioritou zachování vlastní existence. Činnost ve spolcích proto nebyla v tomto čase rozvíjena. Od poloviny dvacátého století si získávala příznivce myšlenka RNDr. Jeronýma Řepy, že vodní záchrana by měla být v tehdejší Československé, resp. Československé socialistické republice vyučována kolektivně (v organizovaných kurzech) při dodržování stanovené metodiky, nejlépe prostřednictvím organizace vodní záchrany. Počty utonulých na přelomu padesátých a šedesátých let byly velmi vysoké i ve srovnání s ostatními evropskými státy s větším množstvím vodní plochy. Jednou z možností jak změnit alarmující statistiky, bylo začlenění organizace vodní záchrany pod hlavičku ČSTV, Svazarmu nebo Československého červeného kříže. Příznivcem a propagátorem varianty začlenění organizace vodní záchrany do struktury Československého červeného kříže byl právě RNDr. J. Řepa.

V roce 1966 schválilo 3. plenární zasedání Československého červeného kříže rozhodnutí o prosazování myšlenky založení Vodní záchranné služby Československého červeného kříže. Formálně byla VZS ČSČK založena v roce 1967, ale praktická činnost byla zahájena až v roce následujícím, kdy byl organizován první kurz pro instruktory (Olomouc). V následujících letech pokračovala intenzivní práce na prevenci tonutí v rámci osvětové a hlídkové činnosti a na výcviku záchranářů. (26)

Jedním z mezníků v historii VZS ČSČK bylo udělení akreditace Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy České republiky (kurz Plavčík a Mistr plavčí) a vznik výcvikového centra v roce 1991. Výcvikové centrum zajišťovalo kurzy pro široký okruh zájemců v jednotlivých kvalifikacích ve velmi vysoké kvalitě. V roce 1993, rok po změně názvu na Vodní záchrannou službu Českého červeného kříže, se nabídka kvalifikací rozšířila o akreditovaný kurz Záchranář se specializací pro divokou vodu a Záchranář se specializací pro hladinovou službu. (35)

1.2.1.3 Současné působení Vodní záchranné služby Českého červeného kříže v České republice

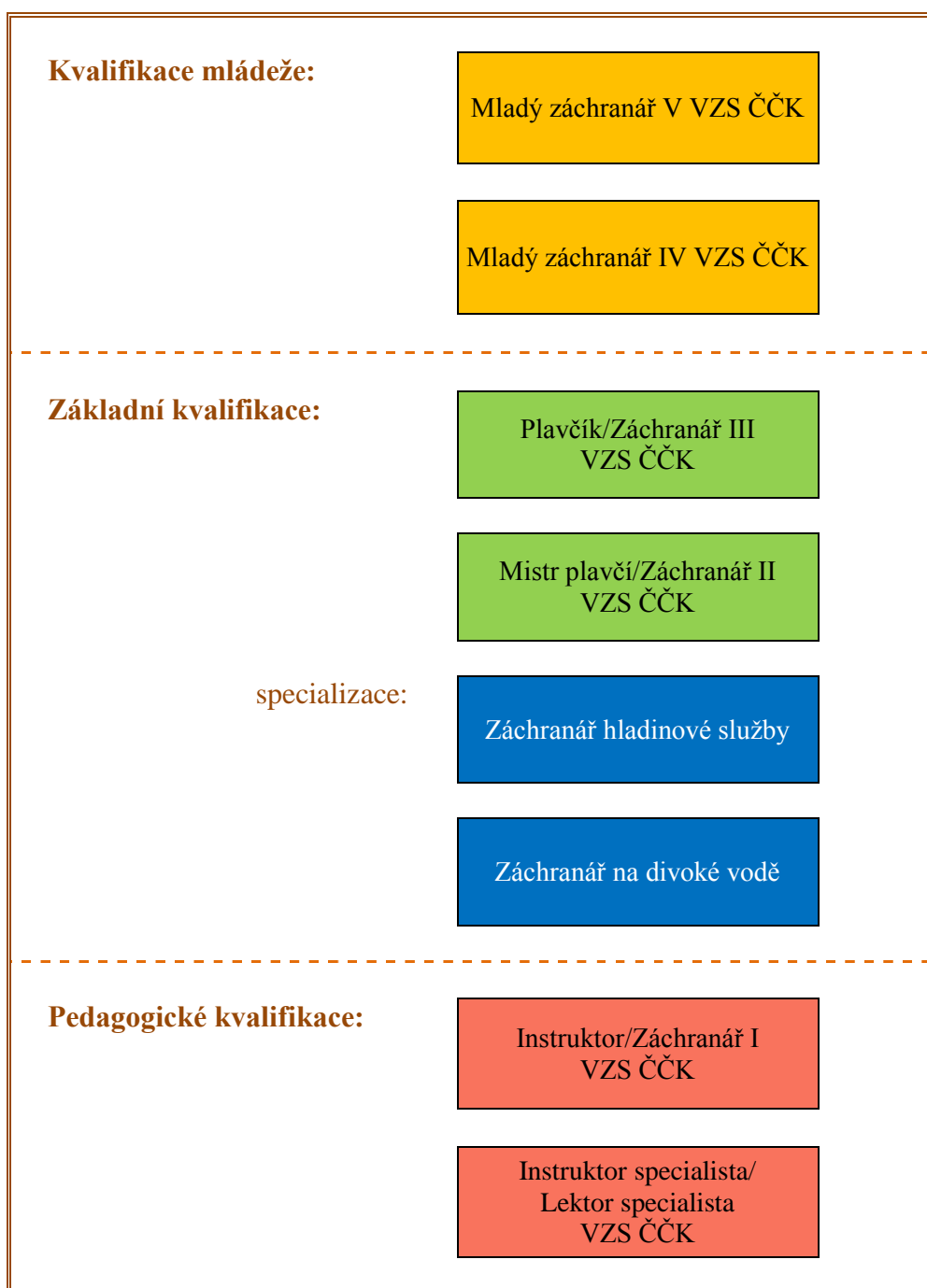
V rámci svého poslání VZS ČČK vzdělává obyvatelstvo v první pomoci, zabezpečuje sportovní a rekreační akce na vodě, doporučuje, a pokud tak stanoví právní předpis, nařizuje správcům vodních ploch a provozovatelům sportovních a rekreačních zařízení opatření zajišťující bezpečnost na koupalištích a v prostorách určených k rekreaci u vodních ploch. Také upozorňuje osoby porušující zásady bezpečného pobytu u rekreačních vodních ploch. Vodní záchranná služba ČČK se podílí na ochraně životního prostředí u vodních rekreačních ploch, informuje provozovatele o jeho narušitelích a poskytuje náměty a podklady pro vydávání propagačního a instruktážního materiálu zaměřeného na bezpečný pobyt na vodě a kolem vody. Navrhuje provozovatelům rekreačních vodních ploch jeho rozmístění a údržbu. Základní organizační jednotkou VZS ČČK je místní skupina VZS ČČK s minimálním počtem 10 osob. (20) Těchto skupin bylo v České republice roce 2010 více než 40. (33)

MS VZS ČČK je oprávněna samostatně rozvíjet svou činnost a rozhodovat o otázkách svého vnitřního života. Přitom je povinna respektovat právní předpisy a vnitřní

předpisy VZS ČČK. Místní skupina má právní subjektivitu. Základními finančními zdroji k zabezpečení činnosti VZS ČČK jsou zejména členské příspěvky, dary, odkazy, fondy a nadace. Dále výnosy ze sbírek, vlastního majetku a činnosti, výnosy z vlastních ekonomických aktivit, prostředky z dotací a grantů. (20)

Obecná struktura přípravy vodního záchranáře zahrnuje plavání, záchranu tonoucích, první pomoc, potápění a doplňující znalosti (např. znalosti z hydrologie, meteorologie, spojovací přípravu apod.). (19)

Schéma 1: Kvalifikace Vodní záchranné služby ČČK

Zdroj: Vzdělávací program VZS ČČK (vydáno v roce 1999, aktualizováno)

1.3 Problematika tonutí a utonutí – definice, patofyziologie

Tonutí je definováno jako akutní respirační insuficience, která nastává následkem asfyxie při neprůchodnosti dýchacích cest. V přímé závislosti na těchto skutečnostech dochází k těžkému poškození funkce plic. Z pohledu rozdílného prostředí lze tonutí rozdělit na dvě základní kategorie: tonutí ve sladké vodě a tonutí ve vodě slané.

Sladká voda je v porovnání s plazmou v lidském těle hypotonická. Následkem toho se tekutina z plicních sklípků přesunuje do intravazálního prostoru, dochází k hemodiluci, osmotické hemolýze, hyperkalémii a diseminované intravaskulární koagulopatii. Slaná voda má za následek zahuštění krve (hemokoncentraci) a při stagnaci vody v plicních sklípcích i plicní edém. Pokud dojde k aspiraci vody ve větším objemu, je nejvýznamnějším život ohrožujícím faktorem hypoxémie. Jejím následkem dochází k vazokonstrikci a edému bronchiální sliznice. Aspirace obsahu žaludku je častou a velmi závažnou komplikací tonutí, přibližně deset procent tonoucích je postiženo laryngospazmem. Následky nedostatku kyslíku jsou podobné, jako v případech aspirace tekutiny, poškození plic ovšem nebývá tak závažné. (22)

Jedním z nejviditelnějších a laicky snadno postřehnutelných příznaků tonutí je šedomodrá barva rtů a ušních boltců (cyanóza). První pomoc spočívá v bezpečném transportu postiženého na břeh, ideálně za použití pomocných prostředků (loď, bóje, záchranný pás atd.). Vždy je bezpodmínečně nutné dbát na bezpečnost zachránce, riziko vlastního utonutí je značné. (1)

Poskytování první pomoci tonoucím má svá specifika. Je nezbytné si uvědomit, že myokard může být ovlivněn změnami vnitřního prostředí. Mění se hodnoty hematokritu, hemoglobinu i koncentrace elektrolytů a komorová fibrilace může být následkem hyperkalémie rezistentní. (9) Dalším faktorem je prochlazení tonoucího – a to i v letních měsících. Nižší teplota tělesného jádra zvyšuje naději na úspěšnou resuscitaci a následné přežití, naproti tomu je snížen práh vzniku fibrilace komor. (2)

Odborná přednemocniční péče spočívá v odsátí tekutiny z dýchacích cest, endotracheální intubaci, umělé plicní ventilaci a monitoringu. Na zvážení je užití diuretik či kortikoidů. V případě skoků do vody často dochází ke zranění krční páteře,

může dojít ke vzduchové embolii při zadržení dechu, ruptuře plíce a mnohým dalším poraněním. (16)

U pacientů postižených tonutím je nutné zajistit komplexní vyšetření a případnou hospitalizaci. Podcenění závažnosti stavu se může stát chybou s fatálními následky. (22) Utonutí je nezvratnou skutečností, následkem je smrt postiženého. (23)

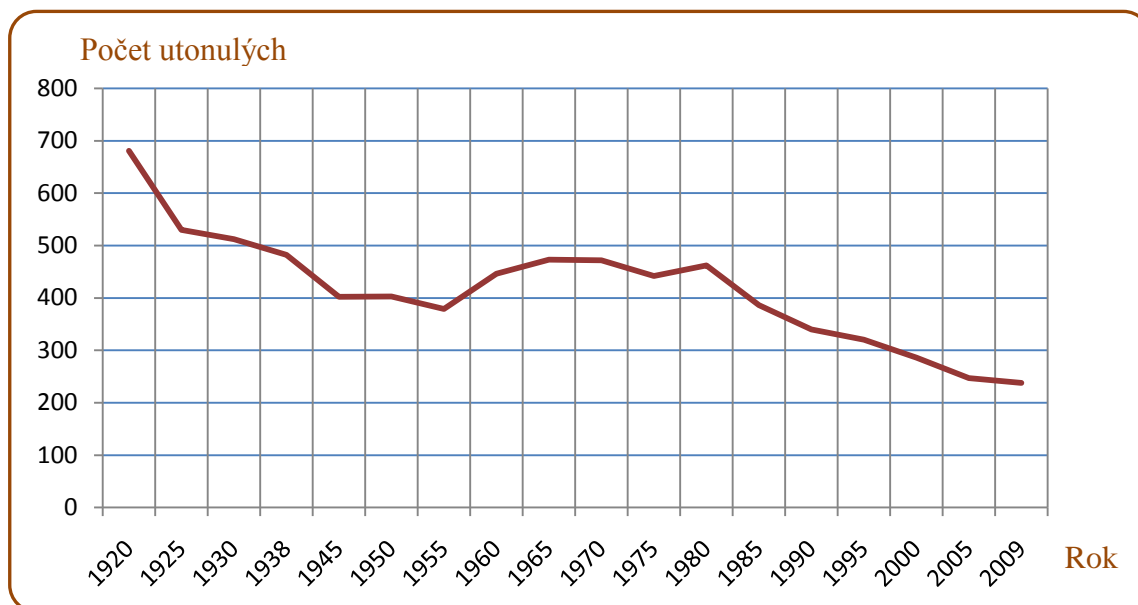
1.4 Statistické údaje v souvislosti s tonutím

Mezinárodní klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů se dočkala již desáté revize a dvou aktualizací. Tato publikace, která přehledně třídí jednotlivá onemocnění a úrazy do kategorií, je pravidelně využívána i Českým statistickým úřadem při zpracování souvisejících dat.

1.4.1 Charakteristika případů utonutí v České republice

Hodnověrné údaje o počtech utonulých na dnešním území České republiky byly zaznamenávány teprve počátkem 20. století. Z historických pramenů lze vyčíst, že v roce 1920 činil počet utonulých 681 osobu! V poválečných letech pak statistiky průměrně uváděly více než 400 utonulých. Padesátá léta ukazují na klesající tendenci tohoto druhu úmrtnosti, nicméně údaje se stále pohybovaly nad číslem 300. Šedesátá, sedmdesátá a částečně i osmdesátá léta byla ve znamení mírného vzestupu počtu utonulých, od tohoto časového úseku je z grafického zobrazení již opět možné postřehnout klesající tendenci případů utonutí.

**Graf 1: Počet utonulých osob v letech 1920 – 2009
na území České republiky**

Pozn.: Zahrnuty kódy Mezinárodní klasifikace nemocí W65-W74. Údaje v letech 1939 až 1945 jsou orientační, statistická agenda ve srovnatelném rozsahu byla v průběhu 2. světové války přerušena. Data byla rekonstruována na územní vymezení srovnatelné s Českou republikou.

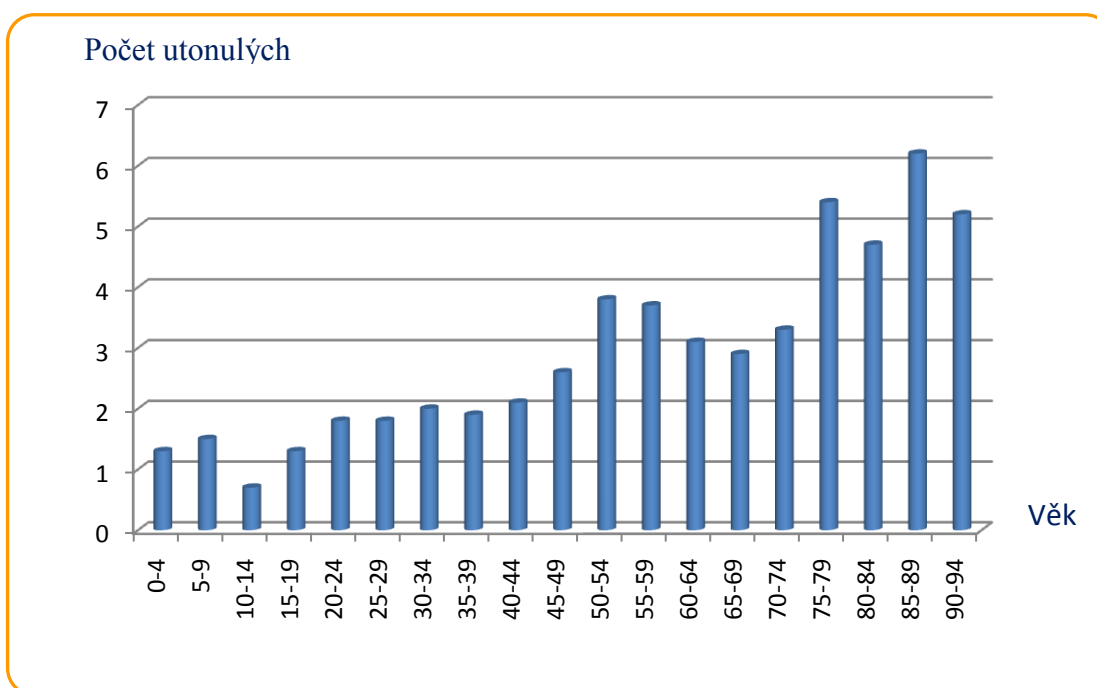
Zdroj: ČSÚ

Zajímavým údajem je zastoupení jednotlivých pohlaví dle výše uvedené úmrtnosti – trvale převažují muži. Ti tvoří přibližně tři čtvrtiny všech utonulých.

Z hlediska rozřazení celkového počtu utonulých v závislosti na věku nelze jednoznačně určit převažující skupinu. Jisté odchylky můžeme vyzorovat u nejmladší sledované skupiny (0 – 1 rok) a dále u souboru nad devadesát let věku. Zde je nutno vzít v úvahu také menší zastoupení těchto osob v poměru na sto tisíc obyvatel. V rozložení počtu utonulých dle věku lze zaznamenat odlišnosti u dětí od 3 – 6 let a dále u osob kolem dvacátého a padesátého roku věku. Pokud však hodnotíme intenzitu úmrtnosti

vyjádřenou počtem utonulých na sto tisíc obyvatel, výsledky jsou odlišné: zřetelně vyšší hodnota je registrována okolo padesátého roku věku a ještě vyšší v kategorii nad 70 let.

**Graf 2: Zemřelí utonutím podle věku na 100 tisíc obyvatel v České republice
(průměrné údaje za roky 1994 – 2006)**

Pozn.: Zahrnuty kódy Mezinárodní klasifikace nemocí W65-W74.

Zdroj: ČSÚ

Na základě Mezinárodní klasifikace nemocí je možné poměrně přesně určit místa události (vana, bazén, příroda apod.). Větší část případů byla v letech 1994 – 2006 (v době zpracování diplomové práce poslední související data zveřejněná Českým statistickým úřadem – pozn. autora) označena bez další konkrétní specifikace kódem W74 – neurčené utonutí (61 % z celkového počtu případů). Největší podíl na počtu utonulých má koupání v přírodě. Tuto skutečnost zároveň potvrzuje rozložení výskytu

utonutí do letních měsíců. Data za červen a srpen převyšují průměr přibližně o polovinu, červencová dokonce dvojnásobně. Ještě výraznější je počet utonulých v letních měsících ve věkové hranici mezi 20 a 54 lety. U osob starších sedmdesáti let je v tomto období výskyt úmrtí ve spojení s vodou naopak nižší, než v předchozí sledované skupině (cca 30 %). (6)

Data Českého statistického úřadu rozdělující příčiny utonutí za rok 2009 uvádějí, že z celkového počtu 238 osob se ve 185 případech jednalo o muže. Při pobytu ve vaně utonulo deset osob, po pádu do vany jedna, při pobytu v bazénu také jedna osoba, stejně jako po pádu do bazénu. Při pobytu v přírodní vodě zemřelo dvacet šest osob a jako následek pádu do přírodní vody padesát jedna osoba. Položka s označením W73 – Jiné určené utonutí a potopení uvádí sedm osob, neurčené utonutí a potopení pak sto dva utonulé. Jako oběť povodní zemřelo pět osob, dokonaná sebevražda byla zaznamenána u dvaceti třech osob a neprokázaný úmysl byl uveden u jedenácti utonulých. (7)

Tabulka 1: Počet utonulých osob v České republice v roce 2009

Diagnóza	Muži	Ženy	Celkem
V90 Nehoda plavidla jako příčina (u)tonutí a potopení	0	0	0
V92 (U)tonutí a potopení v souv. s vodní dopr. bez nehody plavidla	0	0	0
W65 (U)tonutí a potopení při pobytu ve vaně	5	5	10
W66 (U)tonutí a potopení po pádu do vany	1	0	1
W67 (U)tonutí a potopení při pobytu v bazénu	1	0	1
W68 (U)tonutí a potopení po pádu do bazénu	0	1	1
W69 (U)tonutí a potopení v přírodní vodě	22	4	26
W70 (U)tonutí a potopení při pádu do přírodní vody	44	7	51
W73 Jiné určené (u)tonutí a potopení	5	2	7
W74 Neurčené (u)tonutí a potopení	79	23	102
X38 Oběť povodně	4	1	5
X71 Úmyslné sebepoškození (u)topením a potopením	15	8	23
X92 Napadení (u)topením a potopením	0	0	0
Y21 (U)topení a potopení, nezjištěného úmyslu	9	2	11
Celkem	185	53	238

Pozn.: Seřazeno dle kódů Mezinárodní klasifikace nemocí.

Zdroj: ČSÚ

1.4.2 Charakteristika případů utonutí v Evropě

Příčiny vedoucí k tonutí postižené osoby jsou v mezinárodním měřítku srovnatelné. U států hraničících s mořem či oceánem jsou ještě rozšířeny o zvýšené riziko tonutí spojené s extrémně rozsáhlými a hlubokými vodními plochami. (36)

Mezi nejčastější příčiny úmrtí patří přecenění schopností plavce či potápěče nebo skoky do neznámé vody. Bezprostřední riziko utonutí ještě zvyšuje intoxikace alkoholem a dalšími drogami. V ohrožení života jsou v těchto případech nejen neplavci, ale i zdatní plavci. Z hlediska statistických údajů, které zahrnují mortalitu dětí v Evropě z důvodu vnějších příčin, se tonutí řadí na druhé místo u věkových kategorií 5 až 14 let. (29, 3)

**Tabulka 2: Počet případů náhodného utonutí osob
v členských státech Evropské unie na 100 tisíc obyvatel**

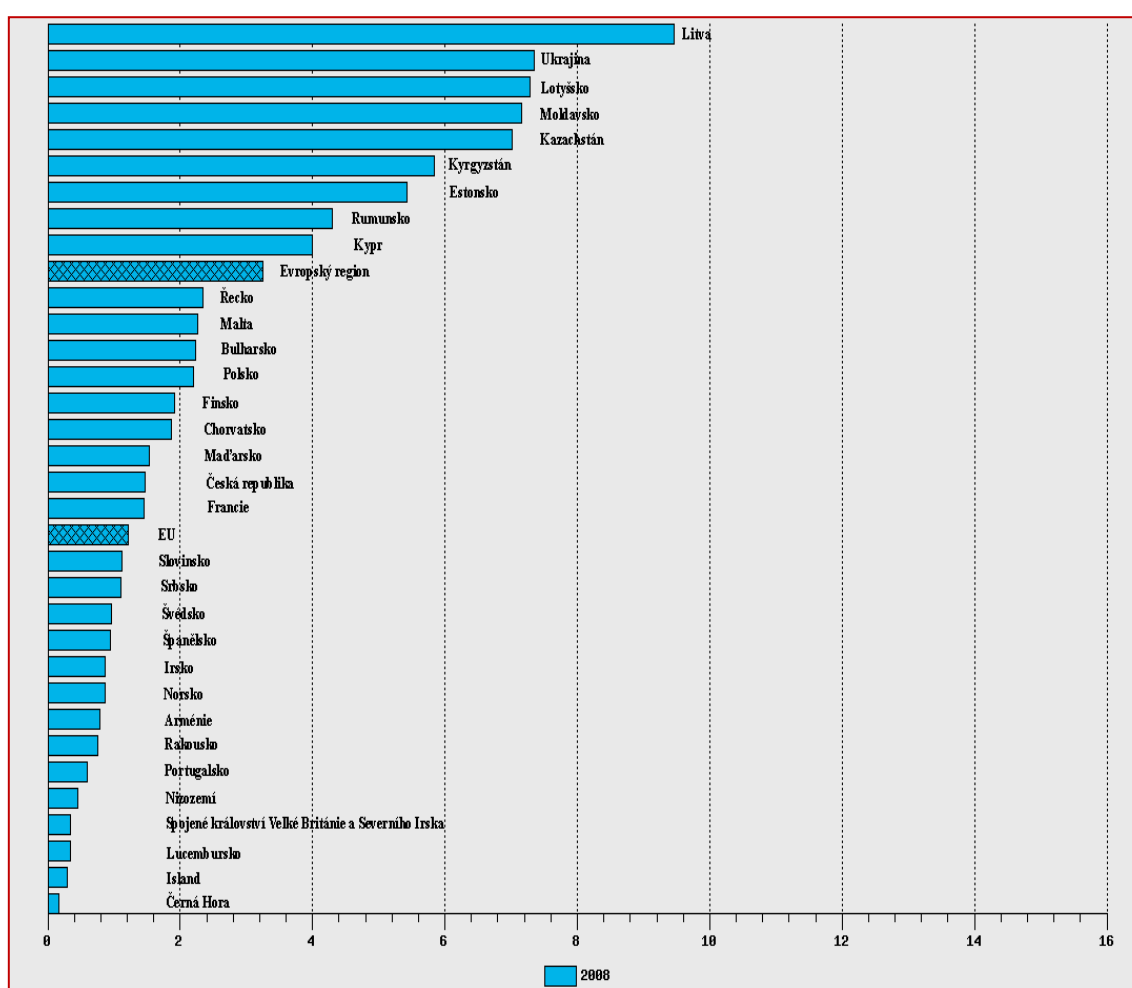
Země	První dostupné údaje		Poslední dostupné údaje		Země	První dostupné údaje		Poslední dostupné údaje	
	hodnota	rok	hodnota	rok		hodnota	rok	hodnota	rok
Rakousko	1,63	1980	0,68	2009	Lotyšsko	15,52	1980	7,28	2008
Belgie	1,92	1980	0,72	2005	Litva	15,66	1981	8,5	2009
Bulharsko	3,72	1980	2,23	2008	Lucembursko	2,36	1980	0,34	2008
Kypr	2,74	2004	4,00	2008	Malta	0,23	1980	2,27	2008
Česká rep.	3,04	1986	1,73	2009	Nizozemsko	1,05	1980	0,46	2009
Dánsko	0,96	1994	0,80	2006	Polsko	4,11	1983	2,20	2008
Estonsko	12,38	1981	5,43	2008	Portugalsko	3,01	1980	0,62	2009
Finsko	2,42	1987	1,97	2009	Rumunsko	6,20	1989	3,56	2009
Francie	2,19	1980	1,46	2008	Slovensko	4,16	1992	2,58	2005
Německo	1,00	1990	0,47	2006	Slovinsko	2,31	1985	1,12	2008
Řecko	2,52	1980	2,52	2009	Španělsko	2,38	1980	0,95	2008
Maďarsko	2,92	1980	1,65	2009	Švédsko	0,79	1987	0,96	2008
Irsko	2,11	1980	1,11	2009	Spojené království	0,79	1980	0,4	2009
Itálie	1,6	1980	0,59	2007					

Zdroj: WHO - Mortality indicators by 67 causes of death, age and sex
(údaje z aktualizace leden 2011)

Z výše uvedené tabulky a zároveň z následujícího grafu vyplývá, že nejvyšší míra úmrtnosti ve spojení s náhodným utonutím je dlouhodobě v pobaltských zemích Litvě, Lotyšsku a Estonsku. I zde zaznamenáváme výrazné snížení počtu utonulých v porovnání s prvním rokem statistického sledování, např. v Litvě utonulo v roce 1981 15,66 osoby na sto tisíc obyvatel, v roce 2009 pak 8,5 osoby na sto tisíc obyvatel.

Při srovnání celkového úhrnu náhodně utonulých v rámci členských zemí Evropské unie se všemi státy v Evropě je mortalita v Evropské unii výrazně nižší. Statistické porovnání dlouhodobě komplikuje nedodání potřebných dat některými evropskými státy, případně dodání údajů pouze za určité roky. To následně znemožňuje kontinuální sledování vývoje.

Graf 3: Porovnání počtu případů náhodného utonutí osob ve vybraných státech Evropy na 100 tisíc obyvatel v roce 2008

Zdroj: WHO - Mortality indicators by 67 causes of death, age and sex (údaje z aktualizace WHO - leden 2011)

1.5 Činnost a působení vybraných evropských vodních záchranných služeb

V rámci evropského regionu působí desítky organizací – členů ILSE, které se zabývají záchranou tonoucích. Jejich činnost při bližším pohledu zahrnuje také mnohé další aktivity, než jen výše uvedenou. Jsou to (dle specifik území) např. záchranné práce při povodních, záchrana z ledu, outdoorové aktivity, školení první pomoci, sportovní činnost atd. Jeden cíl však mají zmíněné organizace společný - humanitární poslání, na kterém je jejich existence postavena.

1.5.1 Vodná záchranná služba Slovenského Červeného kříže

Slovenskou republiku jako celek lze geograficky rozdělit do dvou úmoří – Baltského a Černého moře. Jižním Slovenskem protéká 172 km dlouhá řeka Dunaj, která má pro Slovensko velmi zásadní význam a je zároveň jeho největším tokem. Na Dunaji je umístěno kontroverzní vodní dílo Gabčíkovo, jež vytvořilo přehradní nádrž o rozloze 46 kilometrů čtverečních. Slovenská nejdelší řeka Váh (délka 403 kilometrů) je známá tzv. Vážskou kaskádou – několika vodními nádržemi regulujícími tok. První z přehrad je turisticky velmi známá a navštěvovaná Liptovská Mara. (11)

Ani Slovenské republice se nevyhýbají povodně – jejich nejčastějším původcem jsou velmi intenzivní srážky, případně jarní odtávání sněhu. Ve vyšších nadmořských výškách jsou povodně v letních měsících zapříčiněny bouřkami s vydatnými srážkami, v nižších nadmořských výškách převažují jarní povodně. Vodnost řek (minimální a maximální velikost průtoku daného vodního toku z dlouhodobého hlediska) na území Slovenské republiky je velmi proměnlivá: například na Váhu 1:83, na Dunaji 1:18 a na Laborci dosahuje dokonce poměru až 1:914. (24)

Humanita, nestrannost, neutralita, nezávislost, dobrovolnost, jednota a světovost – to jsou základní principy mezinárodního hnutí Červeného kříže a Červeného půlměsíce a které uznává i Vodná záchranná služba Slovenského Červeného kříže – osobitá organizační jednotka Slovenského Červeného kříže. (4) VZS SČK se podílí na preventivní a záchranné činnosti na vodních plochách u bazénů, koupališť a v aquaparcích. Svou činností přispívá ke zvýšení bezpečnosti návštěvníků, hlavním posláním je zabránění tragickým následkům zranění. VZS SČK je členem mezinárodní organizace vodní

záchranu International Life Saving Federation. Podporuje její hlavní cíle a uznává statut organizace. (34)

1.5.1.1 Historie Vodnej záchranej služby Slovenského Červeného kríža

K rozdělení VZS ČSČK na VZS ČČK a VZS SČK došlo v roce 1992. Po vzniku České a Slovenské Federativní republiky už nebylo možné zajistit účelné fungování a řízení jedné organizace vodní záchranu ve dvou federativních státech.

Jedním z prvních problémů, které nová VZS SČK musela řešit, bylo zpracování vzdělávacích a výcvikových předpisů. Akreditační komise Ministerstva školství a vědy Slovenské republiky obdržela a schválila Pedagogický dokument rekvalifikačního studia vodní záchranné služby Slovenského Červeného kříže na vodních plochách. Následně byla VZS SČK udělena akreditace. V letech 2001 až 2002 byl dokument na základě nových požadavků a praktických zkušeností inovován. Výcvik byl veden v duchu standardů FIS – důraz byl kladen nejen na nácvik záchranu tonoucích a osob v nouzi, ale výuka byla zaměřena zároveň na preventivní činnost v rámci přírodních či umělých koupališť, bazénů, vodních ploch či toků. (21)

1.5.1.2 Současné působení Vodnej záchranej služby Slovenského Červeného kríža ve Slovenské republice

VZS SČK je zvláštní složkou Slovenského Červeného kříže, má specifické a výběrové zaměření. Od roku 1995 je členem ILS a byl jí udělen statut „full member“.

VZS SČK tvoří tzv. místní spolky, které mají sídlo v Bratislavě, v Liptovském Mikuláši, Prešově, Snině, Michalovcích, Levicích, Komárně a Dunajské Středě. Školící střediska VZS SČK byla založena v Bratislavě, Liptovském Mikuláši a v Prešově.

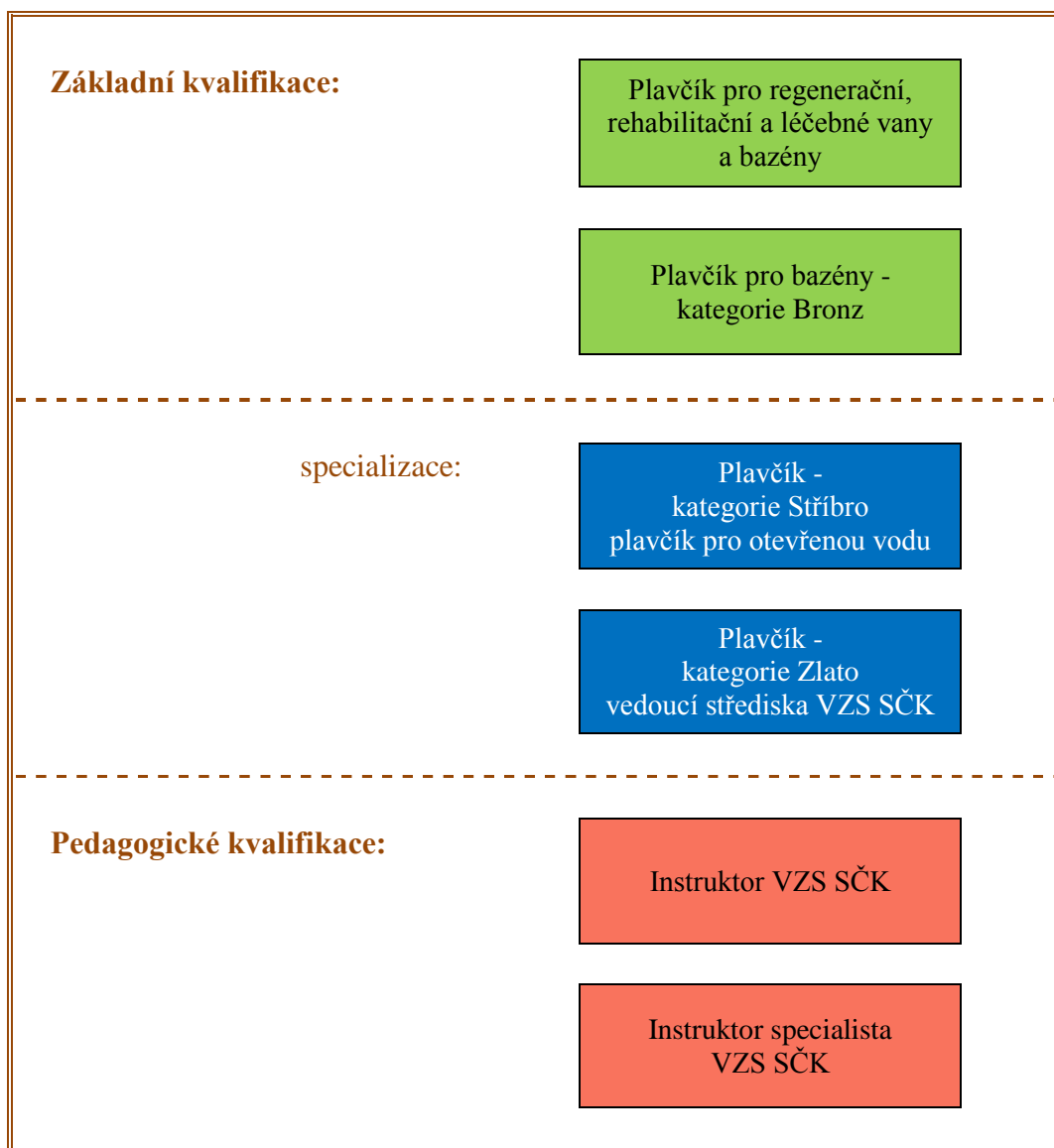
Mezi základní dokumenty určující poslání VZS SČK patří zákon č. 460/2007 Z. z. o Slovenskom Červenom kříži a ochrane znaku a názvu Červeného kříže a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Stanovy Slovenského Červeného kříže a Statut VZS SČK. V rámci pravidelné činnosti VZS SČK školí plavce – záchranáře, její členové vykonávají preventivní a záchranářskou činnost na bazénech, koupalištích, zařízeních s vodními atrakcemi a na vodních plochách. VZS SČK jako člen ILS klade důraz na výměnu získaných zkušeností se zahraničními organizacemi vodní záchranu.

Preventivní a záchranná činnost je vykonávána převážně v letních měsících na otevřených vodních plochách, např. na vodním díle Liptovská Mara, na jezeře Zlaté piesky a na druhé největší vodní ploše na Slovensku – Zemplínské Šíravě. Veškeré aktivity vykonávají členové VZS SČK ve svém volném čase, většinou v rámci dovolených či prázdnin. Na krytých bazénech slouží zaškolení profesionální plavčíci i dobrovolníci. Ti jsou vítanou pomocí zejména v době zvýšené návštěvnosti.

Členové VZS SČK jsou využíváni nejen k výše uvedeným preventivním a záchranným činnostem, ale také k záchraně lidských životů a majetku při živelních katastrofách, zejména při záplavách. Součástí činnosti organizace je i zajištění sportovních událostí na otevřených vodních plochách. VZS SČK má vytvořeny speciální týmy, které zajišťují závody v jachtingu, slalomu a sjezdu na divoké vodě, ale také např. závody rychlostních člunů nebo vodních skútrů.

Jako doplňkovou činnost pořádá VZS SČK sportovní soutěže s tematikou vodní záchrany. Ty napomáhají nejen mediální prezentaci činnosti VZS SČK, ale mají pozitivní vliv při náboru nových členů z okruhu sportovců a plavců. Nejvýznamnější sportovní událostí je Mistrovství Slovenska VZS SČK. Zde se soutěží v kategoriích jednotlivců i družstev. V roce 2000 se v Liptovském Mikuláši pořádalo 8. mistrovství Evropy vodních záchranářů – juniorek a juniorů za účasti závodníků z celého kontinentu. (27)

Schéma 2: Kvalifikace Vodní záchranné služby SČK

Zdroj: www.redcross.sk

1.5.2 Irish Water Safety

Irský ostrov je součástí Britských ostrovů ležících v severním Atlantiku. Na západě ostrova lze nalézt velké množství zálivů a mysů. Nejdelší je řeka Shannon, která je dlouhá 368 kilometrů. Charakterizuje ji více než 100 kilometrů dlouhý estuár (ústí řeky do moře) a ojedinělá přístupnost toku pro námořní lodě hluboko do vnitrozemí. Největší vnitrozemskou sladkovodní plochu tvoří jezero Lough Corrib s maximální hloubkou 10 metrů a rozlohou 176 kilometrů čtverečních. (28)

Právě ostrovním podnebím a blízkou přítomností Atlantiku se činnost Irish Water Safety významně odlišuje od vnitrozemských vodních záchranných služeb. Stejně jako vodní záchranné služby, o nichž již byla zmínka v předchozím textu, je také organizace Irish Water Safety plnoprávným členem ILS. Od jejího vzniku se významnou měrou podílela na zdokonalování teoretických znalostí a praktických dovedností v oblasti vodní záchrany.

1.5.2.1 Historie Irish Water Safety

Před rokem 1945 bylo vodní záchranářství omezeno pouze na lokality několika hrabství - Wexfordu, Waterfordu, Corku, Dublinu a Clare. Výuka plavání a pomoci tonoucímu (jak ji známe nyní) probíhala ve velmi omezeném rozsahu v celé zemi, nejčastěji ve velkých městech jako Dublin a Cork, kde se nacházely kryté plavecké bazény.

V květnu 1945, na základě žádosti Harryho Gillespie (předsedy komise pro vodní záchrany v hrabství Clare), byla založena sekce vodní záchrany v rámci Irského Červeného kříže. Vznikla potřeba vytvořit expertízu bezpečnosti v okolí vodních ploch a toků a možností vodní záchrany v celé zemi. Na základě excelentních výsledků Amerického Červeného kříže ve výuce vodní záchrany byla tato organizace požádána o pomoc s vytvořením metodiky vodní záchrany, které je všeobecně známá termínem „záchranné plavání“.

Všeobecně vítaným počinem bylo zřízení samostatné Irish Water Safety Association Ministerstvem pro místní rozvoj v roce 1971. V následujících letech se zásadním způsobem zvýšil zájem o členství v celém Irsku. Na zájem veřejnosti o

plavání a vodní sporty reagovali poskytovatelé těchto služeb výstavbou nových krytých bazénů a aquaparků. Asociace je financována vládou, orgány místní správy a samosprávy, další zdroje získává z fondů a od sponzorů. V roce 1972 se organizace stala členem WLS a v následujícím roce také členem FIS. (15)

1.5.2.2 Současné působení Irish Water Safety

V Irsku každoročně utone průměrně 150 osob. Dle Irish Water Safety je tato situace neakceptovatelná hlavně z toho důvodu, že většině z těchto úmrtí by šlo zabránit. Proto je hlavním cílem této organizace snížení počtu utonutí pomocí osvěty a to zejména v souvislosti s nebezpečím u vodních ploch nebo toků. Značné úsilí je současně vynakládáno na změnu návyků a chování veřejnosti. Tyto snahy by měly vést k všeobecnému zvýšení bezpečnosti osob ve vodním prostředí.

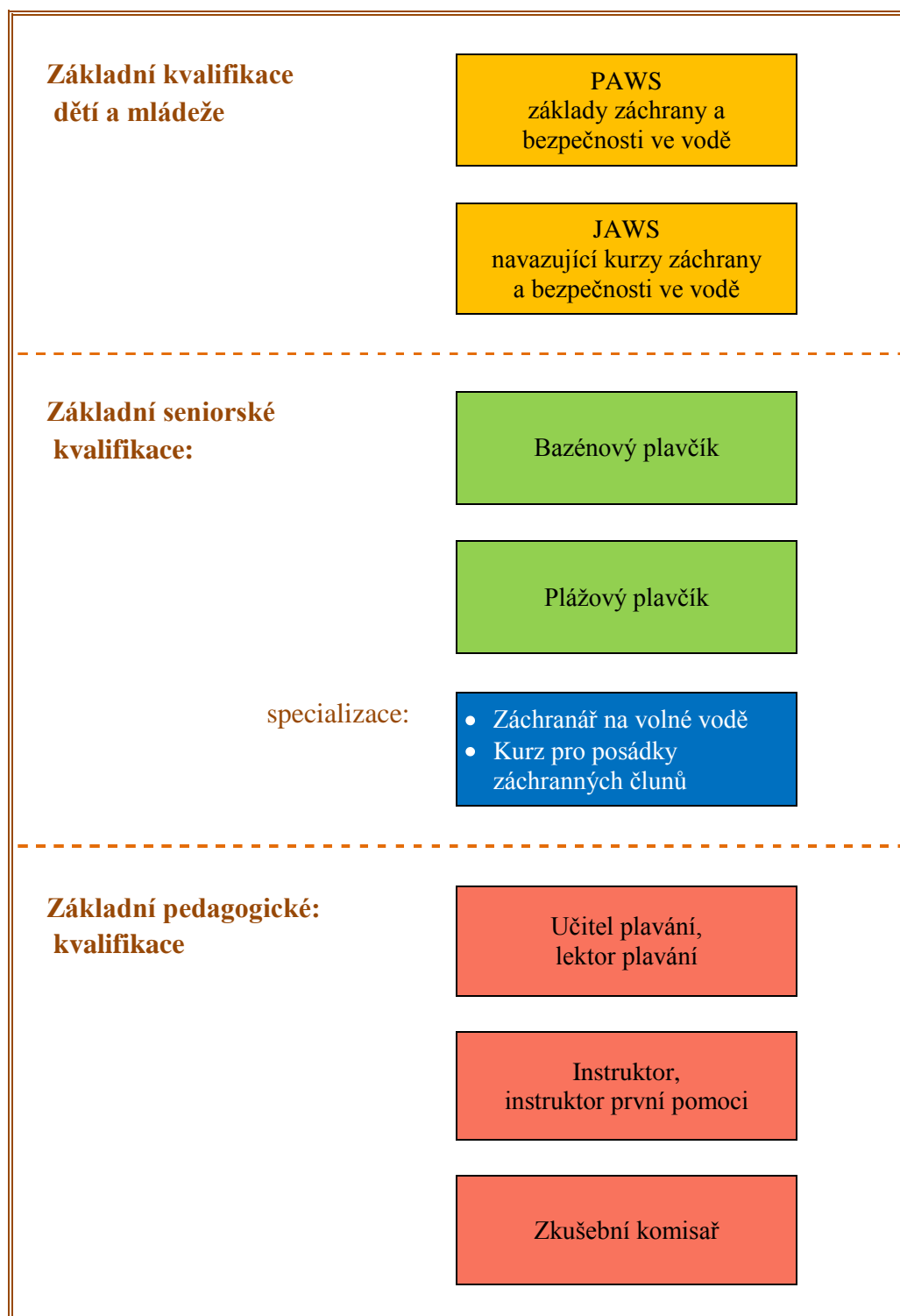
Obsahovou náplní kurzů IWS je výuka plavání, vodního záchrany, přežití, záchranných dovedností a Basic Life Support. Tyto kurzy jsou pořádány pro všechny věkové kategorie – od dětí v prvních ročnících školní docházky po dospělé. Někteří z absolventů se následně kvalifikují jako bazénoví či plážoví plavčíci. Na výběr je mnoho dalších kvalifikací, některé i mezinárodně uznávané.

IWS organizuje odborné konference a prezentace pro orgány místní samosprávy, vládní agentury, nestátní neziskové organizace, školy i veřejnost. K zajištění informovanosti odborné i laické veřejnosti zajišťuje tvorbu a zpracování odborné literatury.

Dobrovolníci IWS hodnotí rizika u koupališť a vodních cest po celé zemi. Tato aktivita by měla vést ke zvýšení míry bezpečnosti – ať už umístěním záchranného vybavení pro veřejnost, zavedením označení nebezpečných míst nebo doplněním chybějícího zdravotnického vybavení. IWS je zároveň poradcem státních orgánů ve věci bezpečnosti v okolí vodních ploch a toků a podílí se na výcviku a přezkoušení posádek záchranných lodí „Community Rescue Boats Ireland“ (skupina nezávislých dobrovolných provozovatelů záchranných lodí s celonárodním pokrytím) a irské pobřežní stráže.

IWS je pravidelným pořadatelem „Annual National Lifesaving Championship“ – každoroční národní soutěže ve vodní záchraně. Někteří úspěšní závodníci (členové IWS) se následně účastní i mezinárodních soutěží. (16)

Schéma 3: Kvalifikace Irish Water Safety

Zdroj: www.iws.ie

1.5.3 The Royal Life Saving Society UK

Spojené království Velké Británie a Severního Irska pokrývá většinu rozlohy Britských ostrovů (samotné pobřeží ostrovů měří přibližně 14 500 kilometrů). Podnebí je zde velmi proměnlivé, vysoký úhrn srážek na západě je ovlivněn Atlantským oceánem. Jednou z nejdelších řek ostrovů je Temže, která spojuje Londýn se Severním mořem a měří 338 kilometrů. Kolísání tohoto vodního toku je velmi patrné v Londýně, kde lze v době přílivu zaznamenat zvýšení vodní hladiny až o šest metrů. Nejdelší řekou je Severn pramenící ve Walesu. Významnou jezerní oblastí a zároveň prázdninovou destinací je Lake District na severozápadě Anglie a největším jezerem Spojeného království Velké Británie a Severního Irska pak Lough Neagh v Severním Irsku s rozlohou 388 kilometrů čtverečních. (32)

„Ochrana života ve vodě nebo v blízkosti vody“ – to je motto charitativní organizace The Royal Life Saving Society UK. Ve své mateřské zemi je jedním z hlavních lídrů pro vzdělávání a výcvik v oblasti vodní záchrany, bezpečnosti u vody a výuky první pomoci. Prosazuje všeobecnou informovanost a výuku první pomoci včetně základů bezpečnosti u vody dostupné každému. Snaží se také o zvyšování počtu osob trénovaných ve vodní záchrance. Každý rok předává průměrně deset tisíc dobrovolníků z řad RLSS UK své zkušenosti a znalosti více než jednomu milionu osob v základech bezpečnosti u vody, záchranných technikách a první pomoci. RLSS UK se podílí na přípravě více než 95 % bazénových a plážových plavčků. (31)

1.5.3.1 Historie The Royal Life Saving Society UK

Jedno z nejčastěji frekventovaných jmen, které bývá uváděno v souvislosti s historií RLSS UK, je William Henry. Byl zakladatelem „Life Saving Society“, která se v roce 1901 stala, současně s patronátem krále Edwarda VII., Královskou společností vodní záchrany (RLSS). V současné době je patronkou královna Alžběta II. Spolu s udělenými královskými privilegii vznikaly další pobočky v Kanadě, na Novém Zélandě, na Maltě a v dalších zemích světa. V roce 1963 byla poprvé zpracována ucelená publikace o vodní záchrance, o pět let později došlo k revizi obsahové náplně příručky a zároveň začala příprava metodického materiálu pro výcvik a výuku

profesionálních plavčků. RLSS UK navázala spolupráci s vládou, za její přímé podpory a aktivního zájmu byly vydány některé materiály o bezpečnosti ve vodním prostředí s návazností na školní výuku. Pilotní kurz zahrnující bezpečnost u vody, plavání a dovednosti záchranáře zahájila RLSS UK v roce 1984. V roce 1997 byl spuštěn nový program „Save a Baby's Life“, který byl vytvořen za účelem předání základních dovedností v oblasti první pomoci. Cílovou skupinou programu byli rodiče, prarodiče, chůvy a další osoby pečující o malé děti.

RLSS UK je zakládajícím členem „The Royal Life Saving Society“, která je aktivní ve více než čtyřiceti zemích po celém světě a stála u vzniku Federation Internationale de Sauvetage Aquatique. RLSS UK má enormní snahu o zvyšování bezpečnosti u vody kontinuální součinností s International Life Saving Federation. (25)

1.5.3.2 Současné působení The Royal Life Saving Society UK

Jedním z nejdůležitějších cílů RLSS UK je prevence tonutí a zranění spojených s pohybem ve vodě či u vody. Organizace od počátku uplatňuje strategický mix vzdělávání, tréninku a osvěty k dosažení svých cílů a udržuje stálou spolupráci (včetně odborných konzultací) se spřízněnými organizacemi, které se podílejí na zajištění bezpečnosti a řešení mimořádných situací. RLSS UK je charitativní organizací, každoročně zajišťuje výcvik více než 25 000 plážových a bazénových plavčků. Dále vyvíjí programy a iniciativy k podpoře všech věkových skupin v rámci klubů a volnočasových aktivit včetně publikační činnosti vztahující se k vodní záchraně a první pomoci. V rámci konstituční monarchie je jejím hlavním garantem.

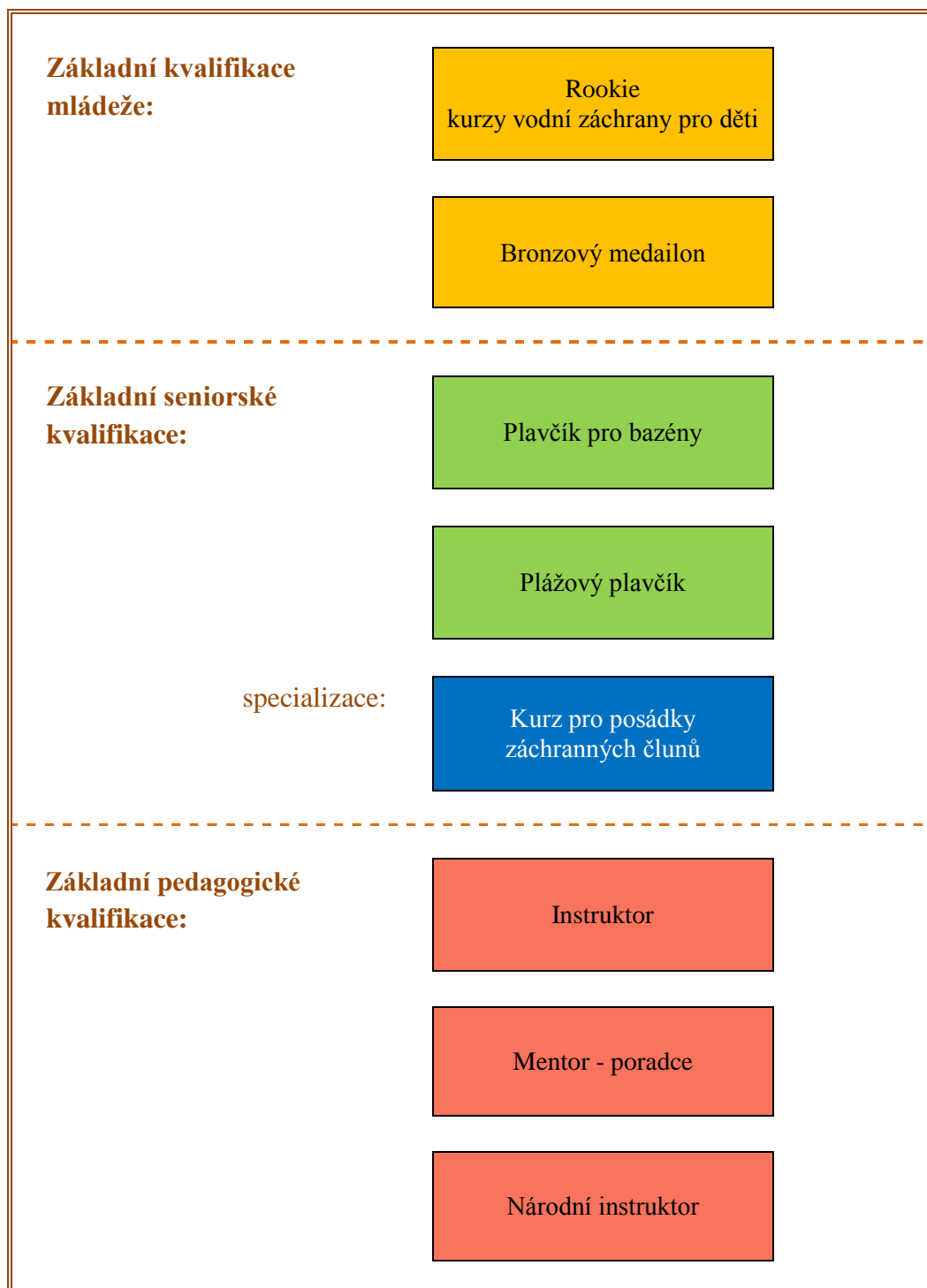
Mezi další primární úkoly RLSS UK patří podpora mnoha organizací a sportovních kolektivů. Organizace se dělí na 51 poboček pokrývajících Velkou Británii a Irsko a dále na kluby - 150 z nich má označení „Lifeguard Club“ a 2 000 název „Lifesaving Club“. Jejich výcvik absolvuje až 250 000 lidí ročně. Široká nabídka tematických programů zahrnuje zásady bezpečnosti při pohybu ve vodě, první pomoc, záchranu z vodního prostředí a výcvik plavčků. RLSS UK přímo řídí národní tréninkový program pro plavčíky, podílí se na výuce první pomoci pro specifické skupiny obyvatel, např. rybářů. Toto úsilí zvyšuje bezpečnost nejen jich samotných, ale

také osob, které se v jejich blízkosti na vodní hladině dostanou do stavu nouze. RLSS UK se pyšní dlouhodobou prací s mládeží, spustila velmi úspěšný „Rookie Programme“ (program pro nováčky), po jehož absolvování se děti stávají mladými vodními záchranáři. (12)

Edukační činnost RLSS UK lze rozdělit do následujících oblastí a programů:

- výcvik a udílení kvalifikací plážovým a bazénovým plavčikům
- „Save a Byby classes“ – lekce pro rodiče a opatrovníky malých dětí, ve kterých se naučí zvládat řešení urgentních stavů, např. dušení, zástavu dýchání nebo tonutí
- „Community Lifesupport classes“ – výuka základů resuscitace, které nezná devět z deseti osob
- „Junior Rookie Lifeguard and Youth Development Programmes“ – programy pro děti a mládež
- vodní záchranný sport zaměřený na prostředí pláží i bazénů
- dobrovolná činnost – předávání dovedností v rámci komunity. (32)

Schéma 4: Kvalifikace The Royal Life Saving Society UK

Zdroj: www.lifesavers.org.uk

2. Cíl práce a hypotézy

Byly stanoveny následující cíle práce:

1. Zmapování činnosti vybraných evropských vodních záchranných služeb, jejich struktury, činnosti, kvalifikace členů/zaměstnanců a materiálního a technického vybavení.
2. Začlenění těchto organizací do státního systému prevence tonutí.
3. Srovnání vodních záchranných služeb v Evropě s Vodní záchrannou službou ČČK včetně činnosti subjektů v rámci integrovaného záchranného systému (či jeho zahraniční alternativy).
4. Návrh na zlepšení činnosti Vodní záchranné služby ČČK.

Hypotézy:

1. Vodní záchranné služby v Evropě spolupracují při mimořádných událostech s dalšími složkami záchranného systému mateřského státu.
2. Počet členů vodní záchranné služby v evropských zemích v přepočtu na 1000 obyvatel země je shodný.

3. Metodika

3.1 *Metoda a technika sběru dat*

Byla zvolena kvalitativní metoda výzkumu. Vzhledem k této skutečnosti je o vyřčených hypotézách dále pojednáváno jako o výzkumných otázkách. Data byla získávána dotazováním - formou individuálního polostandardizovaného rozhovoru (všem respondentům byly kladeny otázky se stejným tematickým zaměřením). Individuální rozhovory trvaly 30 až 60 minut. Pokud si dotazovaný vyžádal pokračování rozhovoru v dalším termínu z důvodu potřeby ověření některých odpovědí, byla s ním dále vedena komunikace formou emailové korespondence.

Sběr dat probíhal od prosince 2010 do března 2011, rozhovory se zahraničními respondenty byly pořízeny v průběhu konference International Life Saving Federation of Europe věnované Evropskému rámci kvalifikací a přípravě vzdělávání vodních záchranářů na Kypru v lednu 2011.

3.2 *Charakteristika výzkumného souboru*

Výzkumný soubor tvořily celkem čtyři osoby – vždy jeden zástupce z řad vrcholového managementu organizací vodní záchrany – Vodní záchranné služby Českého červeného kříže, Vodní záchranné služby Slovenského Červeného kříže (VZS SČK), Irish Water Safety (IWS) a The Royal Life Saving Society UK (RLSS UK).

Odbornost respondentů na danou problematiku nebyla dále ověřována - je předpokládána v souvislosti s výkonem funkce respondentů (člen nejvyššího řídicího orgánu organizace). Věk dotazovaného (ani doba činnosti pro organizaci) nebyly při rozhodování o výběru respondentů rozhodujícím faktorem.

Volba zkoumaných subjektů byla provedena na základě náhodného výběru ze všech organizací federace ILSE se statutem plnoprávného člena tak, aby byly ve výzkumu reprezentovány přímořské i vnitrozemské lokality vždy dvěma zástupci. Na základě tohoto výběru je možné porovnat výsledky komparace dvou přímořských a dvou vnitrozemských lokalit.

Vzhledem k rozsahu výzkumného souboru nelze považovat uvedené výsledky za reprezentativní ve vztahu ke všem členským zemím organizace ILSE, ani mateřské federace ILS.

4. Výsledky

4.1 Otázky, odpovědi respondentů, analýza

- a) *Vyhodnoťte fungování Vaší organizace, poukažte na významné problémy, uveďte případné řešení.*

VZS ČČK

„Současné fungování VZS ČČK lze hodnotit z několika úhlů pohledu. Kvalita práce místních skupin je rozdílná. Některé skupiny pracují dlouhodobě velmi dobře, dá se říci na profesionální úrovni. Při hodnocení činnosti lze data o jejich práci poměrně snadno vyčíst z ročních souhrnných statistických údajů a zejména v letní sezóně z lokálních i celonárodních periodik, která průběžně mapují záchranné práce a zdravotnické zásahy ve vodním prostředí a jeho bezprostřední blízkosti.

V loňském roce bylo registrováno přes čtyřicet místních skupin, toto číslo bude v roce 2011 pravděpodobně o něco nižší. Dle souhrnných údajů od místních skupin bylo v roce 2010 na území České republiky v provozu padesát dvě stanice první pomoci. Členové VZS ČČK ošetřili celkem tisíc čtyři sta padesát osob, další odborné lékařské ošetření si vyžádal zdravotní stav tři sta patnácti z nich. Těchto výsledků bylo dosaženo za značného vypětí členů některých místních skupin. Současně registrujeme nezbytnost podstatných změn ve fungování organizace – po stránce strukturální, finanční, materiálně-technické či v souvislosti s jasným stanovením povinností a kompetencí našich členů.

Nové prezidium stálo ihned po zvolení před nelehkými úkoly a výzvami. Mezi priority patřily a patří stabilizace financí na celostátní úrovni, komunikace s orgány státní správy a samosprávy, akreditace nových vzdělávacích programů, zmapování technického a materiálního vybavení místních skupin, vytvoření standardů pro práci VZS ČČK na celostátní i lokální úrovni a mnohé další. Zásadním předpokladem pro splnění stanovených manažerských cílů je pracovní nasazení členů prezidia.

Legislativa neumožňuje členům VZS ČČK nařizovat osobám, které svou

činností na vodní ploše, toku nebo v jejich bezprostředním okolí ohrožují život, zdraví či majetek ostatních osob, aby v tomto konání nepokračovaly. Tato skutečnost komplikuje zejména naši hlídkovou činnost na vodních plochách. Osobám, které vystavují v nebezpečí sebe i ostatní (například plaváním v podnapilém stavu v plavební dráze, rybařením uprostřed velké vodní plochy bez patřičného zabezpečení před ohlášenou prudkou změnou počasí apod.), jsou naše doporučení mnohdy pro smích, nemusí se jimi řídit. Na základě tohoto faktu se v některých případech preventivní výjezdy stávají výjezdy s „ostrým“ zásahem. Tím se do nebezpečné situace dostávají nejen postižení, ale i naše posádky.

V podobném kontextu řešíme s Ministerstvem zdravotnictví České republiky několik zásadních problémů. Jedním z nich je používání kyslíku – medicínálního plynu (tzn. registrovaného léčiva na předpis) - při resuscitaci členy VZS ČČK. Kyslík je v případech léčby následků tonutí lékem číslo jedna. Jeho používání má svá rizika (kterým se dá předcházet), ale může – a také často zachraňuje - postiženému život a zdraví. Změna legislativy vedla ke schizofrenní situaci, kdy kyslík označený jako „kyslík pro dýchání“ není určen pro aplikaci jako léčivo (je určen pro potápěče apod.) a medicínální plyn je nelékařům nedostupný. To platí i v případě, pokud službukonající člen VZS ČČK pracuje s medicínálními plyny denně v rámci své zdravotnické profese.

Dále je třeba definovat rozsah zdravotnických kompetencí. U lékařů je pravomoc jasná, do potíží se dostáváme u zdravotnických záchranářů a sester. Jako profesionálům určuje legislativa a vnitřní předpisy zdravotnických zařízení rozsah výkonů, které smějí s dosaženou kvalifikací a praxí provádět. V případě, že činnost vykonávají pod hlavičkou VZS ČČK – občanského sdružení, které není zdravotnickým zařízením, vyvstává otázka, jaké úkony mohou provádět. Tyto a mnoho dalších nejasností je třeba urychleně vyřešit, protože v současné době nejsme (Prezidium VZS ČČK – pozn. autora) schopni vydat jasné stanovisko z důvodu absence závazných vyjádření k uvedené problematice ze strany Ministerstva zdravotnictví České republiky.“

VZS SČK

„Na území Slovenské republiky v současnosti působí 38 územních spolků Slovenského Červeného kříže. V rámci nich je k 1. 1. 2011 zaregistrováno 11 místních spolků VZS SČK, které vykonávají vodní záchranářské aktivity. Z hlediska početnosti je třeba rozšířit místní spolky minimálně o čtyři a to hlavně v regionech Trenčín, Dolný Kubín, Žilina a Banská Štiavnica, tzn. v lokalitách, kde se nachází velké množství vodních ploch a bazénů.

Statistická data vykazující počty utonulých jsou stále velmi alarmující, ačkoli jejich počet má klesající tendenci. To potvrzuje opodstatnění existence VZS SČK. V budoucnosti bude potřeba vytvořit platformu pro lepší spolupráci s ostatními subjekty komerčního zaměření, které působí v oblasti vodní záchrany. Další budoucnost VZS SČK může výrazně ovlivnit novelizace zákona o IZS. V současnosti je cílem VZS SČK participace na tvorbě této normy.

V uplynulých obdobích jsme řešili problematiku tvorby a akreditace Pedagogického dokumentu (rekvalifikačního studia) VZS SČK. Ten se podařilo akreditovat ve spolupráci s Ministerstvem školství Slovenské republiky. Často řešíme dotazy provozovatelů bazénů a koupališť směřující k počtům a potřebným kvalifikacím plavčikům. Současné normy tyto otázky exaktně nedefinují a problém je dlouhodobě neřešen.“

IWS

„Irish Water Safety byla založena 24. července 2006 ministerským příkazem č. 389/2006 (Minister for the Environment, Heritage and Local Government – pozn. autora). Cílem tohoto kroku byla změna principů předchozí Irish Water Safety Association a její reorganizace na korporátní organizaci se statutem právnické osoby.

Irish Water Safety funguje, jak se očekává od odpovědné dobrovolnické organizace, na platformě závazných standardů. Zmínil bych například národní etický kodex či pravidla managementu pro komise zabezpečující bezpečnost u vody. Naše organizace je schopna se podílet na zvyšování bezpečnosti veřejnosti u vody přes to, že disponujeme poměrně malým rozpočtem a nízkým stavem zaměstnanců. Jsem

přesvědčen, že dokážeme pracovat velmi efektivně ve spolupráci s orgány místní správy a samosprávy a ve spolupráci se sedmi komisemi, které mají na starosti finance, vzdělávání, záchrannou činnost, plavání, sport, preventivní a hlídkovou činnost a propagaci. Naším cílem je naplnění strategického plánu rozvoje, který je zpracováván pro pětileté období. Velkou oporou jsou nám média, která propagují naši činnost a informují veřejnost v televizním vysílání, rádiu i tisku bez nároku na honorář.

Jsme hrdí, že je pod naším patronátem přezkušována schopnost osob ovládat plavidla a vybavení používané při vodní záchrane nebo asistenci lodím či osobám v nouzi na moři. Úspěšní absolventi zkoušek obdrží všeobecně uznávaný certifikát.

Klademe si za cíl nabídnout irské veřejnosti naše znalosti a zkušenosti v oblasti záchrany z vody, první pomoci, plavání a dalších dovedností. Jsme potěšeni, že počet proškolených osob každoročně roste a počet nežádoucích událostí s následkem úrazu či smrti ve spojení s pobytem ve vodě nebo u vody naopak, dle statistik, klesá. Jsme přesvědčeni, že je to, mimo jiné, také zásluhou standardů a doporučení, které se snažíme adresovat veřejnosti ve srozumitelné, stručné a zapamatovatelné formě. Jako příklad mohu uvést upozornění na nezbytné nošení záchranné vesty při jízdě na člunu přímo na těle – vesta uložená na jiném místě (i když je na dosah) ztrácí efekt. Větší část veřejnosti tuto skutečnost respektuje, ale stále se setkáváme s případy úmyslného nedodržování základních pravidel bezpečnosti, které vedou ke zbytečným ztrátám na životech a k těžkým poraněním či tonutí. Byli bychom rádi, kdyby se vymahatelnost základních pravidel bezpečnosti na základě právních předpisů zvýšila.

Pokud se blíže podíváme na celková data a počty utonulých, dojdeme k poznatku, že čísla udávají mírně sestupnou tendenci. V roce 2009 utonulo v Irsku sto čtyřicet pět osob a v roce 2008 sto padesát osm osob. Věřím, že na nižším počtu utonulých má svoji zásluhu i IWS.“

RLSS UK

„The Royal Lifesaving Society UK je lídrem v prevenci tonutí ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku. Jsem hrdý na to, že v letošním roce (2011 – pozn. autora) slavíme sto dvacet let od založení naší organizace. Patronát Jejeho

Veličenstva královny Elizabeth II. sám o sobě vypovídá o respektu, který společnost má ke službám, které The Royal Life Saving Society UK již více než sto let zajišťuje. Patří mezi ně například preventivní a záchranná činnost, výuka první pomoci či výcvik a zdokonalování znalostí a dovedností zájemců o širokou nabídku kvalifikací vodní záchrany. Naši činnost bych klasifikoval jako velmi dobrou. Podílíme se na výcviku devadesáti šesti procent všech vodních záchranářů u bazénů či na plážích, jejich přítomnost prokazatelně vede k redukci počtu utonulých.

Také na základě zkvalitnění „public relations“ zaznamenaly některé naše semináře v meziročním porovnání až sedmdesátiprocentní zvýšení návštěvnosti, což pro nás znamená fantastický výsledek. Veřejnost se snažíme seznámit s faktem, že kvalifikace vodního záchranáře nepřináší jen dobrou orientaci v problematice vodní záchrany, ale v případě vážného incidentu je absolvent kurzu schopen zaplnit časové okno „nicnedělání“ mezi objevením tonoucí či jinak postižené osoby a příjezdem profesionální zdravotnické záchranné služby. Právě tato doba, v jejímž průběhu poskytuje proškolená osoba první pomoc, může rozhodnout o životě, smrti či doživotních zdravotních následcích postiženého.

Velmi činní jsme i v oblasti sportu. Naše organizace ale nepodporuje jen vlastní závody a klání. Podílíme se například na velké plavecké sérii v plavání na volné vodě, kde zajišťujeme asistenci a koordinaci zdravotního zabezpečení.

The Royal Life Saving Society UK má strategickou pozici v rozmanitých vládních i mezinárodních pracovních skupinách a organizacích. Například v National Water Safety Forum (působící ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku – pozn. autora), v International Life Saving Federation a jeho regionální pobočce International Life Saving Federation of Europe. Rozvoj partnerství byl klíčovým tématem v roce 2009, ale pokračuje i v letech následujících. Jako příklad úspěšného završení našeho snažení mohu uvést nové memorandum porozumění s The Royal National Lifeboat Institution, organizací s téměř dvousetletou historií zajišťující ochranu života a zdraví s více než čtyřmi sty čluny při pobřeží i na moři.“

Analýza

Při porovnání preventivních a záchranných aktivit, je jedním z primárních úkolů všech čtyř organizací rozšíření povědomí veřejnosti o zásadách první pomoci a praktický nácvik těchto dovedností. V tomto ohledu je role dobrovolnických organizací nezastupitelná také proto, že značnou část z uvedených aktivit nabízejí bezplatně, například v rámci festivalů, kulturních a společenských akcí, jako součást výuky na školách či při veřejných ukázkách činnosti. VZS ČČK, VZS SČK, RLSS UK i IWS jsou schopny zajišťovat bezpečnost při sportovních kláních a dalších událostech na vodní hladině či u vodního toku. Jednotlivé organizace mají vytipované, většinou turisty hojně navštěvované lokality, na kterých provádějí preventivní a záchrannou činnost. Její rozsah je omezen kapacitou lidských a materiálních zdrojů a nedostatkem finančních prostředků. Při bližším pohledu na činnost jednotlivých zkoumaných organizací musíme vzít v úvahu rozdílné přírodní podmínky vnitrozemských a přímořských lokalit.

Aktivity RLSS UK a IWS vedoucí k zajištění bezpečnosti na moři jsou značně rozsáhlé. IWS se podílí na výcviku a přezkoušení posádek záchranných lodí „Community Rescue Boats Ireland“ a irské pobřežní stráže, zároveň je členem výboru pro záchranné operace. RLSS UK nabízí kvalifikaci „Rescue Boat Helm and Crew“, která připravuje uchazeče na záchranné činnosti za použití lodí a člunů. Všechny zmíněné aktivity činí z RLSS UK a IWS všeobecně uznávané autority v oblasti záchrany z moře a výcvikové činnosti vztahující se k této problematice.

VZS ČČK, VZS SČK a IWS upozorňují na potřebu úpravy stávající legislativy, zejména ve vztahu ke kompetencím jejich členů při hlídkové službě, ve vymahatelnosti základních bezpečnostních pravidel či jejich stanovení (VZS SČK – určení minimálního počtu plavčáků u bazénů, koupališť a aquaparků). V případě VZS ČČK je jedním z nejpalčivějších problémů jasné stanovení kompetencí členů, kteří vykonávají jako své povolání zdravotnickou profesi a legalizace použití kyslíku při první pomoci osobám postiženým tonutím. Kyslík je distribuován ve formě medicínálního plynu, který je pouze na předpis (tzn. místním skupinám VZS ČČK nedostupný) či jako „kyslík pro dýchání“, který není určen pro resuscitační léčbu.

Dalším závažným problémem, který VZS ČČK, VZS SČK i IWS řeší, je finanční stabilizace organizace (této problematice se podrobněji věnuje otázka „e“).

Z uvedených odpovědí nelze validně hodnotit kvalitu výkonu činnosti jednotlivých organizací, ačkoli jediný respondent RLSS UK neuvádí výraznější problémy v chodu organizace či potřebu zásadních změn.

b) *Je zapotřebí restrukturalizace a zásadních změn ve Vaší organizaci? Jaký je očekávaný přínos?*

VZS ČČK

„Pro budoucí uspokojivý rozvoj VZS ČČK je třeba vytvořit již zmíněné standardy. Nejedná se pouze o standardizaci technického a materiálního zabezpečení (např. čluny, zdravotnické vybavení, záchranný materiál a lezecká technika), ale i o oblečení jednotného vzoru či výkazy o ošetření pacientů. Ty jsou nezbytné pro ochranu zájmů ošetřované osoby i našich zdravotníků. Obsahují základní a hlavně rychle dohledatelné informace potřebné při předání postižené osoby zdravotnické záchranné službě či dalším složkám integrovaného záchranného systému. Řádně a přehledně vedená dokumentace zároveň obsahuje významná data pro zpracování statistické zprávy za stanovená období. Od 15. 6. do 15. 9. 2011 budou všechny místní skupiny poprvé v historii vyplňovat Záznam o zásahu a ošetření pacienta.

Částečná změna struktury VZS ČČK se již uskutečnila, v průběhu času se na základě nových poznatků a požadavků pravděpodobně ještě bude měnit. Členové prezidia odpovídají za jednotlivé oblasti působnosti VZS ČČK (zdravotnické zabezpečení, vzdělávání, integrovaný záchranný systém, sport atd.) a koordinují jejich rozvoj. Jednotlivé oblasti dále řídí garanti jmenovaní prezidiem.“

VZS SČK

„Pokud bych měl hodnotit strukturu naší organizace formou školního známkování, udělil bych známku 2. V současnosti vyhovuje potřebám VZS SČK

z důvodu propojení na územní orgány Slovenského Červeného kříže, které jsou schopny realizovat naše požadavky z hlediska propagace a prostorového zabezpečení.“

IWS

„S naší současnou organizační strukturou jsme spokojeni, zcela vyhovuje našim potřebám. Každých pět let prochází revizí současně s pravidelnou volbou top managementu IWS.“

RLSS UK

„The Royal Life Saving Society UK měla v uplynulých obdobích mnoho strategických úkolů a je třeba dodat, že většiny z nich se zhostila s úspěchem. K největším výzvám patřila revize struktury naší organizace. K tomuto počínání jsme se rozhodli z důvodu potřeby zkvalitnění naší činnosti a také pro umožnění rozsáhlejší podpory regionálních uskupení a usnadnění jejich práce. Na základě průzkumu a konzultací jsme se například rozhodli pro zkušební umístění manažera v jednom z našich regionů. Ten měl za úkol pracovat spolu s dobrovolníky (našimi členy) a podporovat jejich aktivity. Výsledek byl pozitivní, počet pořádaných akcí a výcvikových tréninků pro veřejnost se očividně zvýšil ke spokojenosti všech zúčastněných. Spolu s tímto „regionálním manažerem“ pracujeme na zlepšení správy financí našich jednotlivých poboček. Tyto pilotní změny budou postupně vyhodnocovány a na základě výsledků přistoupíme k případným úpravám v rámci celého systému. Není jednoduché zajistit fungování velkého počtu aktivních klubů vodní záchrany a tréninkových center s více než deseti tisíci členy na území celého Spojeného království Velké Británie a Severního Irska. Naším úkolem (vrcholového managementu – pozn. autora) je zhostit se této výzvy co nejlépe.“

Analýza

Struktura jednotlivých organizací vychází z podobného funkčního modelu. Všechny čtyři organizace pracují na bázi dobrovolnosti a to samostatně a nezávisle. Organizační struktura VZS SČK je mírně odlišná od ostatních třech organizací.

Provázanost VZS SČK se Slovenským Červeným křížem je mnohem užší, než je tomu u VZS ČČK. Náplň činnosti VZS SČK je zakotvena ve Stanovách Slovenského Červeného kříže, zatímco VZS ČČK je kolektivním členem Českého červeného kříže, tzn. má vlastní stanovy.

Respondenti VZS ČČK a RLSS UK uvedli, že částečnou strukturální změnou již organizace prošla. Naopak zástupci VZS SČK a IWS komentovali současnou organizační strukturu jako vyhovující jejich potřebám.

Struktury všech zkoumaných organizací vyhovují (s většími či menšími úpravami) jejich požadavkům. Jako stoprocentně funkční byly označeny struktury IWS a VZS SČK. Pro další vzájemné srovnání těchto dvou organizací je třeba vzít v úvahu historické souvislosti (např. dobu jejich existence) a provést hlubokou analýzu činnosti zmíněných organizací. Toto srovnání přesahuje rámec tématu a rozsahu diplomové práce a může být námětem pro další výzkum.

Tabulka 3: Hodnocení organizační struktury Vodní záchranné služby ČČK, Vodní záchranné služby SČK, Irish Water Safety a The Royal Life Saving Society UK

Název organizace	Organizační struktura	
	vyhovující	částečně upravena
VZS ČČK		x
VZS SČK	x	
IWS	x	
RLSS UK		x

Pozn.: "x" značí pozitivní výsledek.

Zdroj: vlastní výzkum autora

- c) *Zaměstnává Vaše organizace profesionály? Pokud ano, jakým způsobem jsou začleněni do její činnosti? Jak je zajišťována běžná každodenní agenda?*

VZS ČČK

„Top management organizace tvoří prezident, viceprezident a ostatní členové prezidia. Až na jediného zaměstnance (který je zároveň členem prezidia a řídí sekretariát) jsou dobrovolníky bez nároku na odměnu. Veškerou agendu a správu činnosti místních skupin vedou v rámci mimopracovních aktivit. Výcvik je zajišťován jednotlivými místními skupinami po schválení Prezidiem VZS ČČK či Výcvikovým centrem VZS ČČK.“

VZS SČK

„Top management VZS SČK tvoří prezident a dva viceprezidenti, administrativní záležitosti vyřizuje sekretář, který je zaměstnancem Slovenského Červeného kříže.“

VZS SČK je v zásadě postavena na formě dobrovolných pracovníků, kteří nejsou profesionálními zaměstnanci VZS SČK, resp. Slovenského Červeného kříže. Tyto osoby pracují na „Dohodu o vykonání práce“. VZS SČK má v rámci své struktury jen jednoho stálého placeného zaměstnance – sekretáře Slovenského Červeného kříže. V případě potřeby však můžeme počítat s plným zapojením pracovníků Územních spolků Slovenského Červeného kříže na základě požadavků VZS SČK. Územní spolky jsou zároveň Výcvikovými středisky VZS SČK.“

IWS

„Řady našich zaměstnanců (v současné době šest osob) bychom rádi rozšířili, ale jsme vázáni rozhodnutím státního aparátu, které upravuje jejich maximální počet. Zejména v letních měsících a v případě onemocnění některého z nich, je nedostatek pracovních sil závažným problémem pro chod organizace. Organizaci na celostátní úrovni řídí prezidium, v jehož čele je prezident, zaměstnanci sekretariátu zajišťují

běžnou agendu. Další úkoly plní odborné komise, které jsou zodpovědné za finance, sport, vodní záchranu atd.“

RLSS UK

„The Royal Lifesaving Society UK má přibližně čtyřicet profesionálních zaměstnanců, kteří jsou odpovědní za jednotlivé oblasti činnosti naší organizace dle svěřených úkolů. Tento stav odpovídá současným potřebám a možnostem RLSS UK. V čele organizace je prezident, který vede prezidium a je nadřízený manažerům jednotlivých oblastí – profesionálům (technická podpora, rozvoj atd.), které se dále rozdělují dle odborností. Administrativní agendu vyřizují placení pracovníci sekretariátu.“

Analýza

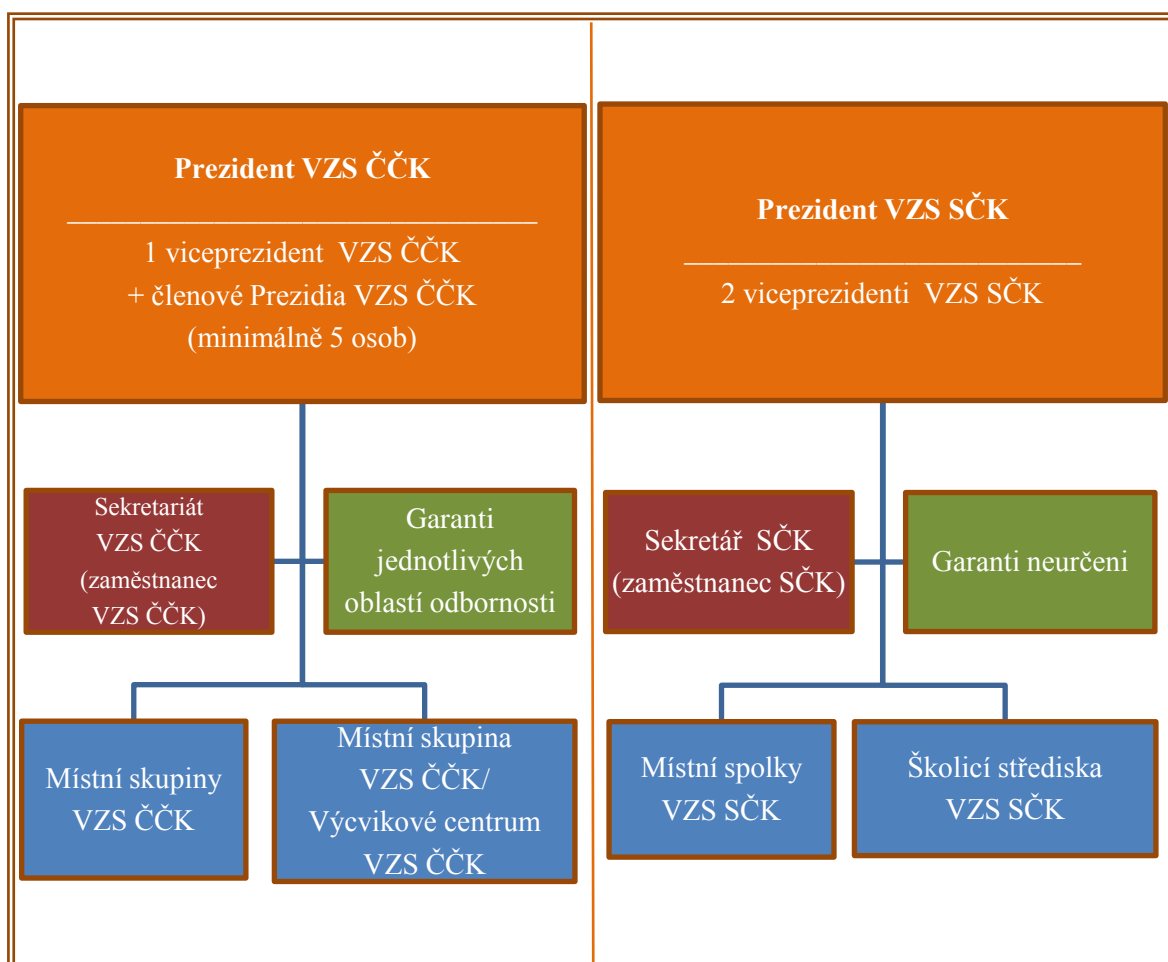
V čele všech čtyřech zkoumaných organizací stojí top manažer (označován také jako prezident), který je statutárním zástupcem organizace. Řídí a koncepčně vede práci prezidia. K vyřízení běžné administrativní agendy využívá management práci sekretariátu, jehož působnost je velmi široká a je pro chod organizací nepostradatelný. Odpovídá za registraci členů, vedení evidence absolvovaných kvalifikací a jednotlivých skupin, spolupracuje na komunikaci se správními orgány či médii a na zpracování podkladů pro vedení účetnictví. Nezávisle na počtu profesionálních zaměstnanců je právě sekretariát kontaktním místem, na které se mohou skupiny obracet při řešení problémů organizačního či jiného charakteru.

Odbornou úroveň činnosti organizací zajišťují komise. Ty jsou složeny z vybraných zástupců z řad odborníků – většinou členů vodních záchranných služeb, kteří jsou v rámci svého oboru považováni za specialisty a prokazují znalosti v oblastech, za jejichž kvalitu odpovídají. U mnoha vodních záchranných služeb v Evropě lze najít průsečík v zaměření odborných komisí (např. komise pro mezinárodní vztahy, sport, vzdělávání, public relations, vodní záchranu či pro finance a management). Jedinou výjimkou mezi zkoumanými subjekty je Vodní záchranná služba SČK, kde tyto

funkce nejsou určeny a o řízení jednotlivých oblastí se dělí prezidium a školicí střediska.

Členská základna vodních záchranných služeb se sdružuje v lokálních uskupeních (místní skupiny, místní spolky, kluby), kde je vykonávána podstatná část činnosti a samotná preventivní, záchranná a částečně také vzdělávací činnost. Jednotlivé vybrané místní skupiny mohou mít statut školicího a výcvikového střediska dle určení a dohody s řídicím orgánem organizace.

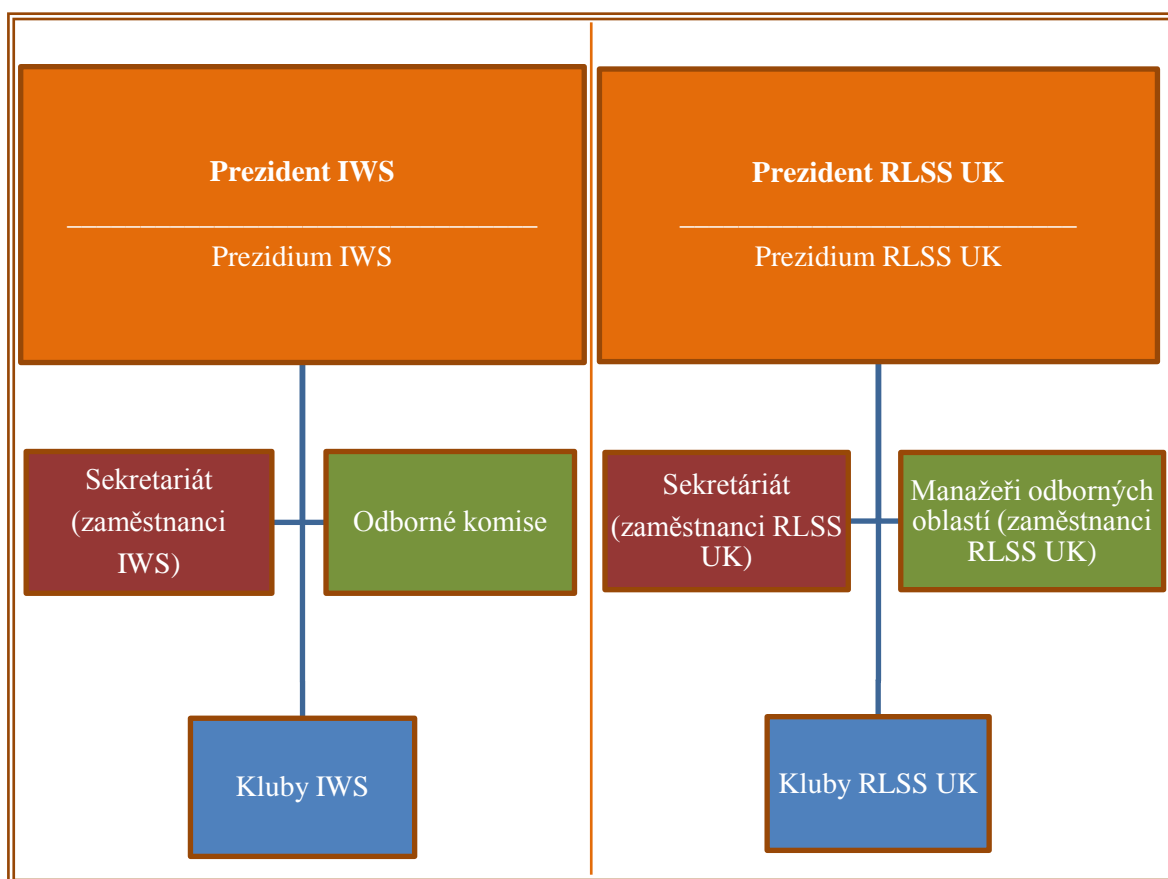
Schéma 5: Porovnání organizační struktury Vodní záchranné služby ČČK a Vodní záchranné služby SČK

Zdroj: vlastní výzkum autora a stanovy zkoumaných organizací

S Vodní záchrannou službou ČČK je (z hlediska organizačního schématu, velikosti, náplně činnosti organizace a typu střežených lokalit) nejnázornější porovnatelná Vodní záchranná služba SČK. Je zde zřetelná linie prezident (konceptně řídící směřování organizace), prezidium (zajišťující manažerské úkoly) a sekretariát (pečující o běžnou agendu). VZS ČČK provozuje výcvikové centrum v rámci místní skupiny, naopak VZS SČK striktně udržuje činnost školicích středisek mimo lokální uskupení. Absence vyčleněných garantů VZS SČK či komisí pečující o odborné oblasti již byla zmíněna.

Schéma 6: Porovnání organizační struktury Irish Water Safety a The Royal Life Saving Society UK

Zdroj: vlastní výzkum autora a stanovy zkoumaných organizací

Organizační struktura IWS a RLSS UK vykazuje mnoho společných známek. Zřetelným rozdílem je počet placených zaměstnanců (IWS 6, RLSS přibližně 40), který se odráží ve správě odborných oblastí (činnosti komisi) placenými profesionály v případě RLSS UK a dobrovolníky u IWS.

Z hlediska počtu zaměstnanců a jejich začlenění do činnosti organizace vodní záchrany je RLSS UK hodnocena nejlépe.

d) Jste spokojeni s počtem členů (dětí i dospělých) ve Vaší organizaci? Má stoupající či klesající tendenci?

VZS ČČK

„Při bližším pohledu lze zaznamenat, že děti a dospívající tvoří významnou část z celkového počtu členů (plnoletých je přibližně devět set). S širší členské základny jsme poměrně spokojeni, jsme největší specializovanou organizací v České republice provádějící záchrany z vody, ale každý přírůstek do našich řad rádi uvítáme (zejména z důvodu stále obtížnějšího personálního obsazení služeb dobrovolníky v letních měsících).

Aktivity VZS ČČK jsou zajišťovány na základě dobrovolné činnosti, kterou naši členové vykonávají ve svém volném čase, případně v čase dovolených, často na úkor rodinného života, na vlastní náklady a odpovědnost. Přes tato rizika nám rozmanitost profesí členské základny přináší příležitost těžit z široké palety znalostí a dovedností. Máme mezi sebou hasiče, policisty, zdravotnické záchranáře a zdravotní sestry, potápěče, ale i odborníky na řemeslné práce, vedle nichž v místních skupinách pracují manažeři či bankovní úředníci. Rozhoduje pouze nasazení a schopnosti, nikoli pracovní zařazení či sociální status. V tomto ohledu nemá v řadách VZS ČČK diskriminace místo.“

VZS SČK

„Ve smyslu potřeb pokrytí naší hlavní aktivity – preventivní a přímé záchranné činnosti na bazénech a otevřených vodních plochách je možné

konstatovat, že počet dobrovolníků je v současné době dostatečný. K 1. 1. 2011 eviduje VZS SČK tři tisíce dvě stě čtyřicet pět vyškolených záchranářů. Každoročně evidujeme nárůst přibližně osmdesáti až sto třiceti nových absolventů kurzů. Tento počet považujeme (i z hlediska generační obměny) za přiměřený. Velmi pozitivně hodnotíme přetrvávající zájem mládeže o aktivity VZS SČK.“

IWS

„Bohužel, stejně jako v minulých letech, naše řady řídnu (zejména v dobrovolnické oblasti) a každým rokem počítáme s úbytkem členské základny. Tuto skutečnost pozorujeme s obavami a věříme, že se nám podaří dlouholetý trend zvrátit. V současné době registrujeme přibližně dva tisíce čtyři sta členů.“

RLSS UK

„S šíří členské základny jsme spokojeni, ačkoli každého nového člena rádi uvítáme. O atraktivitě naší práce svědčí i počet členů, kterých je cca deset tisíc.“

Analýza

Nejvíce obyvatel v poměru na jednoho člena vodní záchranné služby je v České republice. Nejlepších výsledků (nejméně obyvatel na jednoho člena vodní záchranné služby) vykazují VZS SČK a IWS (viz souhrnné údaje v tabulce č. 5). Tato data jsou částečně ovlivněna povinným členstvím frekventantů kurzů VZS SČK u Slovenského Červeného kříže. Ostatní tři zkoumané organizace na členství netrvají. Negativní dopad každoročního úbytku členů registruje IWS, situaci hodnotí jako znepokojivou.

Tabulka 4: Hodnocení stavu členské základny Vodní záchranné služby ČČK, Vodní záchranné služby SČK, Irish Water Safety a The Royal Life Saving Society UK

Název organizace	Dostatečný počet členů	
	ano	ne
VZS ČČK	x	
VZS SČK	x	
IWS		x
RLSS UK	x	

Pozn.: "x" značí pozitivní výsledek.

Zdroj: vlastní výzkum autora

- e) *Financuje či spolufinancuje činnost Vaší organizace stát? Prosím, stručně uveďte strukturu rozpočtu včetně nákladů a příjmů za kalendářní rok. Máte dostatek materiálních a finančních zdrojů?*

VZS ČČK

„Jedním z největších problémů, kterému VZS ČČK po dobu celé existence čelila, je malý zájem státu o zajištění maximální bezpečnosti občanů na vodních plochách a tocích a v jejich bezprostředním okolí. Stanice VZS ČČK jsou i v obtížně dostupných oblastech a službukonající hlídky znají své lokality velmi dobře. Podpora naší činnosti je logickou cestou k povinnosti státu chránit zdraví svých občanů. Každá organizace potřebuje finanční prostředky. Objem nevázaných prostředků, které VZS ČČK od státu dostávala, každý rok klesal, až dosáhl téměř zanedbatelné úrovně. Proto je zajištění finančních zdrojů jednou z našich priorit. VZS ČČK samozřejmě

nemůže čekat s nataženou dlaní a chod organizace proto musí být zajištěn multizdrojovým financováním. V letošním roce jsme zahájili účast na projektu Dárcovská SMS s heslem „Bezpečně u vody – pomozte nám pomáhat“. Další prostředky se snažíme získat ze sponzorských darů a v budoucnosti bychom rádi zahájili jednání se zdravotními pojišťovny o možnosti proplácení některých zdravotnických výkonů. K tomu bude třeba dosáhnout dalších organizačních změn.

V roce 2010 bylo zvoleno nové prezidium, které převzalo občanské sdružení s rozdílnou úrovní práce jednotlivých místních skupin, s nevyhovujícím finančním, materiálním a organizačním zabezpečením. Ačkoli je místními skupinami a prezidiem kladen silný důraz na postupné doplnění stárnoucího materiálního a technického vybavení na úroveň srovnatelnou s dobře fungujícími zahraničními organizacemi, je třeba, aby současný stav rychle doznal podstatných změn. VZS ČČK je se současným materiálním a technickým vybavením schopna plnit (ač s maximálním vypětím) své poslání, avšak není schopna dalšího rozvoje. Jednotlivé místní skupiny dokázaly fungovat převážně na základě své vlastní iniciativy a nadšení členské základny. Získávaly prostředky pořádáním sportovních akcí, kurzů, teambuildingových programů, zdravotnickým dozorem apod. Ty neaktivnější dokázaly získat finance např. z grantů či fondů měst a obcí, v rámci kraje, na celostátní úrovni či z fondů Evropské unie.

Členské příspěvky činí přibližně Kč 500 000,- za rok, příjmy z poplatků za zkoušky, prodeje učebnic, skript apod. jsou v řádech desetitisíců. Příjmy z grantů tvořily v loňském roce významnou kapitolu rozpočtu VZS ČČK. Z Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy jsme obdrželi grant ve výši Kč 400 000,-, od Ministerstva vnitra cca Kč 300 000,-. Tyto prostředky jsou vázány na platby za pronájmy bazénů místními skupinami, výcvik složek integrovaného záchranného systému, zvyšování kvalifikací apod. Nemůžeme je tedy distribuovat tam, kam bychom sami chtěli. Pokud pomineme první podmínku pro získání grantu – zpracování a vyplnění žádosti o grant a jeho případné schválení, jsme i v případě úspěchu podstaveni před otázkou, kde vzít prostředky na spolufinancování, které ve většině případů činí třicet procent z poskytované dotace. Další náklady tvoří pojištění majetku a odpovědnosti za škodu (cca Kč 250 000,-), mzdové náklady, výdaje související se zpracováním účetnictví a

další. Místní skupiny mají mnohdy paradoxně větší šanci získat finance z grantů a výzev v rámci jejich lokality, než centrální projekt vytvořený Prezidiem VZS ČČK. I ony se ale potýkají s problémy spojenými se spolufinancováním.“

VZS SČK

„Činnost VZS SČK je ve své hlavní oblasti působení postavena na samofinancování, tzn. hlavní část příjmové části představují prostředky získané vlastní činností. Ze státních dotací jsou centrálně přidělované prostředky jen na organizaci mistrovství Slovenské republiky v disciplínách VZS SČK, které se konají každý rok a na zabezpečení účasti reprezentačního družstva na soutěžích v zahraničí. Na otázku, zda disponujeme dostatečným finančním rozpočtem lze snadno odpovědět – peněz není nikdy dost. Je samozřejmé, že zdroje výrazně ovlivňují hlavně materiální zabezpečení. VZS SČK v současné době disponuje pouze třemi motorovými čluny, které odpovídají požadavkům na standardy záchranných plavidel. Přitom už nyní je potřeba vyměnit dva lodní motory. Navzdory snaze hradit část výbavy z příjmových položek (oblečení, výstroj, potápěčská technika) je stále co zlepšovat. Pokud bych měl tuto oblast shrnout, nejpalčivějším problémem je zmíněná výměna dvou lodních motorů, výroba a tisk propagačních materiálů a osobní výbava plavčků (trička, šortky, čepice, ploutve, plováky atd.). V nejbližší době se nevyhneme ani obměně didaktické techniky ve školících střediscích. Přibližný odhad ročních nákladů na pořízení materiálu, pohonných hmot a platbu nájmu je € 14 000,-. Náklady na soutěže – v rámci Slovenské republiky cca € 2 500,-, zahraniční příprava a závody € 7 000,-. Příjmy za pořádané kurzy cca € 5 000,-, za ostatní služby cca € 25 000,-.“

IWS

„Irish Water Safety pracuje na charitativních principech, významný podíl našeho rozpočtu tvoří příjem z dobročinných sbírek. Neměl bych zapomenout ani na nezastupitelnou úlohu společností, které nás finančně podporují, podílejí se na výrobě brožur, plakátů, periodik apod. Pravidelné dotace od státu jsou stále redukovány spolu s omezováním vládních výdajů a naše hospodaření se současným rozpočtem bude na

konci roku opět velmi problémové. Na připomínky k propadu příjmů naštěstí včas reagovaly orgány státní správy a samosprávy a souhlasily s určitou změnou principů vedoucí k částečné komercionalizaci naší činnosti. Jako příklad mohu uvést zavedení poplatků za pořádání kurzů, udělení certifikací a další služby. Naši členové, kteří vykonávají činnost jako dobrovolníci, reagovali na tato rozhodnutí poměrně negativně, ale věříme, že určité zpoplatnění je nezbytné pro zmírnění závislosti Irish Water Safety na grantové pomoci od státu. Rozpočet, se kterým Irish Water Safety hospodaří, činí přibližně jeden milion euro za kalendářní rok. Odhadem polovina našeho rozpočtu tvoří příspěvky od státu, druhou polovinu zajišťujeme z darů a sponzoringu. Pro bezproblémové zajištění chodu naší organizace bychom každoročně potřebovali alespoň dvojnásobné množství finančních prostředků. K naší činnosti používáme moderní materiální a technické vybavení dle platných standardů ILS – jeho opotřebení je však vlivem častého užívání značné a náklady na jeho pořízení jsou každý rok o něco vyšší.“

RLSS UK

„Palčivou otázkou všech charitativních a dobrovolných organizací jsou finance. Protože máme zájem být v tomto ohledu sami aktivní, založili jsme RLSS UK Enterprises Ltd. – Lifesavers Direct. Ta má za úkol komerční prodej drobných upomínkových předmětů, učebních materiálů, oblečení schváleného vzoru pro plavčíky, vybavení pro vodní záchranu i první pomoc. Druhou založenou společností byla IQL UK Ltd. Jejím úkolem je zajištění programů NPLQ a NPMQ (národní kvalifikační programy pro plavčíky a management – pozn. autora). Na těchto programech ročně participuje více než dva tisíce bazénů a kvalifikaci získá více než čtyřicet tisíc vodních záchranářů. Výše uvedené kvalifikace jsou akreditovány a zahrnuty do Národního kvalifikačního rámce (National Qualifications Framework – pozn. autora). Právě manažerská kvalifikace NPMQ je poslední vytvořenou kvalifikací, která zaplnila mezeru v poptávce vedoucích pracovníků v zábavních centrech a bazénech po odpovídajícím vzdělání. Ekonomická situace je velkou výzvou, jejíž řešení není možné odkládat. Objem prostředků, se kterým RLSS UK každoročně hospodaří, činí přibližně čtyři miliony liber. Více než tři čtvrtiny z této částky pochází z komerční činnosti,

zbytek tvoří příjmy z členských příspěvků a poplatků za kurzy a semináře. Výdajovou část bilancí tvoří více než z poloviny platby spojené s provozem a materiálním zajištěním komerčních činností, přibližně čtvrtinu pak výdaje spojené s charitativní činností a zbytek náklady na mzdy zaměstnanců. Prostředky, kterými RLSS UK disponuje, se zdají být dostatečné k zajištění chodu organizace. Těžko však můžeme předvídat naši budoucí ekonomickou situaci z hlediska příjmů a proto musíme počítat i s horšími časy a být připraveni.

Velké společnosti fungující na komerční bázi by měly pochopit úlohu dobrovolných organizací a potřebu jejich podpory. Ať chceme nebo ne, nakonec se nevyhneme určité komercionalizaci naší činnosti. Podíl na vývoji záchranných prostředků a materiálů a jejich následný prodej je jednou z cest, jak získat zdroje pro další rozvoj. Mimo jiné - tyto aktivity jsou hnacím motorem pro vývoj a výrobu nových záchranných pomůcek či pro zdokonalení těch stávajících.“

Analýza

Jedinou organizací, která uvádí relativní dostatek financí potřebných pro svou činnost, je RLSS UK. Z výše uvedených dat vyplývá, že disponuje nejvyšší částkou prostředků na jednoho člena. Je však třeba brát v úvahu fakt, že zmíněné údaje neodrážejí zdroje příjmů (např. granty, dotace, prostředky účelově vázané atd.), strukturu výdajů, ani závěrečnou bilanci. Účetní závěrky spolu s dalšími podrobnostmi zveřejňují všechny organizace ve výročních zprávách v průběhu následujícího roku. Velkou část příjmů všech zkoumaných organizací tvoří dary, členské příspěvky, výnosy ze sbírek či příjmy z vlastní činnosti (kurzy, školení atd.). Cestou k částečnému řešení méně či více závažného nedostatku financí VZS ČČK, VZS SČK a IWS by mohla být jistá komercionalizace činnosti. První možností je založení společnosti přímo určené k tomuto účelu, jak je tomu u RLSS UK, druhou pak přímý prodej pod hlavičkou organizace vodní záchrany. Prodejem reklamních předmětů, záchranných pomůcek, výukových materiálů a drobného zboží s uvedeným logem a mottem organizace by tato zájmová uskupení zároveň mohla dosáhnout posílení prestiže spolu se zvýšením

povědomí o jejich existenci mezi laickou i odbornou veřejností. Tímto směrem se rozhodla vykročit IWS, v budoucnosti hodlá svůj záměr dále rozšiřovat a prosazovat.

Materiální a technické vybavení organizací, u nichž byl prováděn výzkum, odpovídá moderním trendům vodní záchrany, což je předpokladem pro členství v mezinárodní federaci vodních záchranných služeb ILS. VZS ČČK, VZS SČK, IWS i RLSS UK jsou dlouholetými členy federace, poslední dvě zmiňované organizace mají zástupce v odborných komisích ILS. Pravidelnou údržbu a každoroční obměnu materiálu a techniky komplikuje u VZS ČČK, VZS SČK a IWS nedostatek finančních zdrojů. Zástupce IWS uvádí, že na zajištění bezproblémového chodu organizace by bylo třeba zajistit dvojnásobný objem finančních prostředků. VZS ČČK a VZS SČK mají v úmyslu prosadit jistou standardizaci materiálního a technického minima pro zajištění kvality výkonu vodní záchrany u bazénů, koupališť, v aquaparcích i na vodních plochách či tocích. V případě VZS SČK není tato problematika legislativně řešena, v České republice je částečně upravena normou TNV 94 0920 – Bezpečnost bazénů, koupališť a aquaparků.

Tabulka 5: Porovnání počtu zaměstnanců, stavu členské základny a ročního rozpočtu Vodní záchranné služby ČČK, Vodní záchranné služby SČK, Irish Water Safety a The Royal Life Saving Society UK (rok 2010)

Název organizace	Počet zaměstnanců	Počet členů (v tis.)	Roční rozpočet (v mil. Kč)	Roční rozpočet organizace na jednoho člena (v Kč)	Počet obyvatel na jednoho člena organizace
VZS ČČK	1	1,3	1,2	920	8100
VZS SČK	1*	3,2	0,75	230	1700
IWS	6	2,4	25	10 400	1750
RLSS UK	40	10	110	11 000	6200

*Poznámka: Uvedená data jsou hrubými odhady respondentů, v době zpracování práce ještě nebyly výroční zprávy a účetní bilanční data dostupná. Zahraniční měny byly přepočteny aktuálně platným kurzem.
* zaměstnanec Slovenského Červeného kříže vykonávající administrativní činnost i pro potřeby VZS SČK.*

Zdroj: vlastní výzkum autora

- f) *Jste zváni profesionálními záchrannými složkami ke spolupráci (pokud ano, kdo hradí náklady)? Považujete spolupráci s profesionálními a dobrovolnými záchrannými organizacemi za vyhovující?*

VZS ČČK

„VZS ČČK je postavena na principu dobrovolnosti. O to více musíme dbát na kvalitní práci jednotlivců i místních skupin na lokální i národní úrovni a garantovat její kvalitu. Při našich preventivních a záchranných činnostech je třeba zaručit určitý standard – také z toho důvodu, že jsme ostatní složkou integrovaného záchranného systému. V rámci VZS ČČK je aktivních osmnáct záchranných týmů cvičených pro zásah ve spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému. V předběžném statistickém výčtu za rok 2010 evidujeme více než osmdesát zásahů ve spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému po celé České republice. Konečné číslo bude jistě mnohem vyšší, protože v přehledu není zahrnuta účast VZS ČČK na loňských povodních. Je na místě zmínit i společná cvičení, kterých se konalo více než sedmdesát. Těch se v některých případech účastnily i další složky IZS, s nimiž dlouhodobě spolupracujeme. Trápí nás, že počet společných zásahů a cvičení často závisí na osobních vazbách členů místních skupin s odpovědnými zaměstnanci z řad Hasičského záchranného sboru ČR, Policie České republiky či zdravotnické záchranné služby v kraji. V budoucnosti bychom rádi udělali ze spolupráce našich organizací rutinu. Máme v úmyslu představit naši práci, dovednosti a naše možnosti tam, kde o nich byly v řadách Hasičského záchranného sboru České republiky a dalších složek IZS pochybnosti, případně odstranit nedostatky. Spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému nepovažujeme za zcela vyhovující, ale za slibně se rozvíjející. Bude záležet na oboustranné ochotě ke spolupráci. Na celostátní úrovni již o této problematice komunikujeme se zástupci Hasičského záchranného sboru České republiky. Je nezbytné, aby součinnost pokračovala i na krajských úrovních. Vynikající spolupráci s Hasičským záchranným sborem ČR jsme zaznamenali při řešení následků povodní v Libereckém kraji v loňském roce. Na základě výzvy jsme okamžitě nasadili

záchranné týmy, další byly připraveny v pohotovosti. Tuto událost považujeme za nový start ve vzájemných vztazích.

V situaci, kdy jsme OPIS IZS vyzváni k zásahu v rámci IZS, jsou nám náklady na výjezd hrazeny. Pokud zasahujeme například v rámci preventivní a hlídkové činnosti na výzvu postiženého, přihlížejících, náhodných svědků apod. (bez spolupráce se složkami integrovaného záchranného systému), jdou náklady z rozpočtu místních skupin. Je třeba připomenout, že náklady na údržbu člunů, pohonné hmoty, obnovu techniky, materiální vybavení či pravidelné platby za služby spojené se zázemím pro sloužící a další výdaje jsou bez zásadní změny financování dlouhodobě neudržitelné.“

VZS SČK

„V oblasti složek IZS aktivně spolupracujeme nejvíce s „Hasičským a záchranným zborom SR“. To se týká hlavně oblasti školení příslušníků „Hasičského a záchranného zboru SR“ a zároveň zásahů při mimořádných událostech, jako jsou například povodně. Náklady na tuto činnost hradí „Hasičský a záchranný zbor SR“, v případě mimořádných událostí se proplácení nákladů realizuje prostřednictvím územně správních orgánů.

Spolupráci s profesionálními a dobrovolnými záchrannými organizacemi hodnotím jako přiměřenou, ne však stoprocentně vyhovující. Stejně pozitivní, jako bylo mé hodnocení v případě „Hasičského a záchranného zboru SR“, je obdobně uspokojující i komunikace s orgány „Policajného zboru SR“ a s dobrovolnými záchrannými organizacemi.“

IWS

„V případě potřeby mohou být naši členové podporou pobřežní stráže při záchranných a preventivních akcích. Jsou schopni řešit závažné situace, ke kterým dochází převážně v průběhu letních měsíců. Zatím však nebyli prizváni k mimořádně nebezpečným zásahům, které by vyžadovaly větší počet záchranných složek (včetně profesionálních).

Dobrovolníci IWS kontinuálně provádějí hodnocení rizik bazénů a vodních atrakcí, které mohou upozornit na specifické hrozby. Tím ovšem naše práce nekončí – ochotně asistujeme při snaze o minimalizaci rizik nebezpečných situací, jejichž soupis (včetně řešení událostí) obsahuje plán pro normální provoz zařízení a plán pro mimořádné události. Na těchto aktivitách, spolupracujeme s lokálními autoritami, státními organizacemi a také se soukromou sférou.

Spolupráci s ostatními organizacemi zabývajícími se vodní záchranou považují za uspokojivou, ačkoli vždy existuje prostor pro zlepšení.“

RLSS UK

„V otázce spolupráce s ostatními složkami, jejichž posláním je záchrana života, zdraví obyvatel a majetku, je třeba uvést, že většina absolventů našich kurzů vykonává práci plavčíka u bazénu či na pláži v rámci své profese, za níž je zodpovědný zaměstnavatel. Druhou skupinou absolventů jsou dobrovolníci – plavčíci sloužící na plážích (většinou pod patronací jednotlivých klubů The Royal Life Saving Society UK). Ti mohou asistovat „profesionálním“ vodním záchranářům ve střežení pláží a při záchranných akcích vyžadujících větší množství osob, materiálu a techniky.

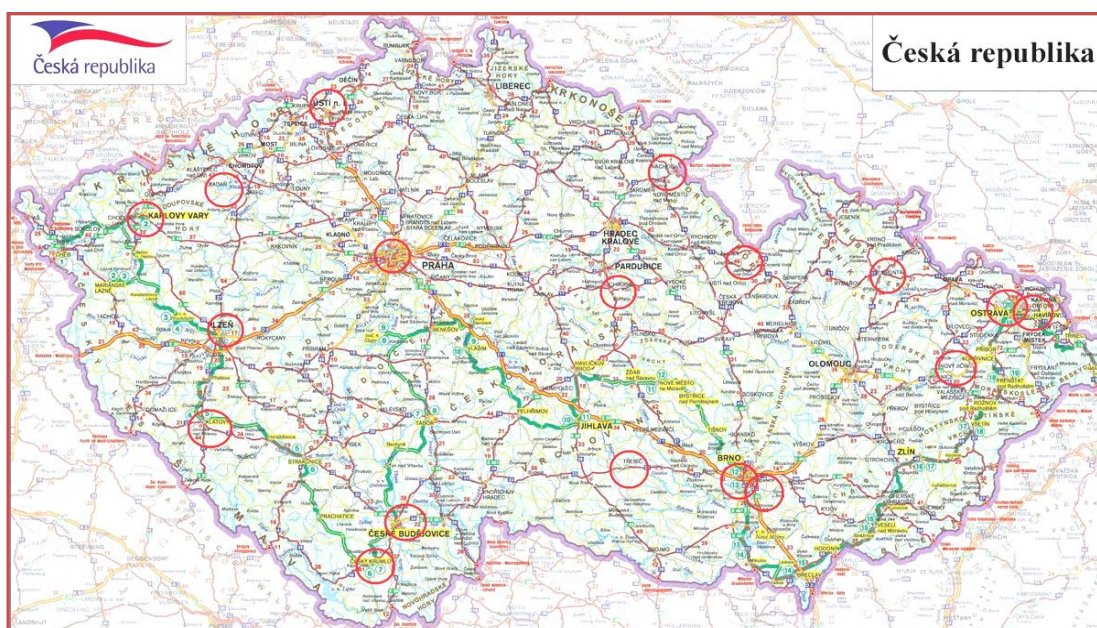
Rád bych zmínil, že právě kooperace s profesionály je na velmi vysoké úrovni a oboustranně uspokojivá. Jednotlivé kluby mohou mít úmluvu i s dalšími organizacemi, které se podílejí na záchranných akcích. Tyto aktivity ale závisí na vůli jednotlivých klubů a nejsou ani v tomto případě centrálně řízeny managementem, stejně jako financování případných akcí. Kluby mohou v případě potřeby doručit žádost o grant na specifické účely sekretariátu naší organizace. V převážné většině případů závisí zajištění financí klubů na úspěšnosti fundraisingu (získávání finančních prostředků pro obecně prospěšnou činnost – pozn. autora) v jejich vlastní režii.“

Analýza

VZS SČK považuje spolupráci s profesionálními složkami za dobrou, VZS ČČK pak za „slibně se rozvíjející“ (v minulosti závisela kvalita spolupráce např. s Hasičským záchranným sborem ČR na osobních vazbách se zástupci organizace v kraji).

Obě uvedené organizace nejvíce kooperují s hasičskými záchrannými sbory, náklady vzniklé na základě jejich výzvy ke spolupráci jsou VZS ČČK a VZS SČK hrazeny dle platných předpisů.

Obrázek 2: Rozmístění Záchranných týmů VZS ČČK v České republice (únor 2011)

Zdroj: vlastní výzkum autora

Členové IWS zatím nezasahovali u řešení závažných situací vyžadujících spolupráci více záchranných složek, ačkoli spolupráce s nimi je považována za uspokojivou. RLSS UK školí plavčíky – profesionály (kteří jsou vázáni odpovědností zaměstnavateli) i dobrovolníky, kteří slouží v přímořských i vnitrozemských lokalitách (většinou v rámci jednotlivých klubů). RLSS UK nechává aktivity spojené se záchranou života, zdraví či majetku plně v pravomoci klubů. Jednotlivé kluby RLSS UK nejsou v rozsahu spolupráce s profesionálními složkami nijak omezovány. V případě jejich oboustranného zájmu je možné na regionální úrovni stanovit pravidla spolupráce s profesionálními i dobrovolními organizacemi. Tyto aktivity nejsou řízeny centrálně,

avšak kluby mají možnost požádat o grant na jejich podporu. Většinu nákladů na činnost si však hradí sami – vlastním fundraisingem.

Tabulka 6: Přehled součinnosti profesionálních záchranných organizací s Vodní záchrannou službou ČČK, Vodní záchrannou službou SČK, Irish Water Safety a The Royal Life Saving Society UK

Název organizace	Záchranná činnost ve spolupráci s profesionálními záchrannými sbory			Náklady na součinnost hrazeny státem		
	ano	do současné doby ne	bez centrální evidence	ano	ne	bez centrální evidence
VZS ČČK	x			x		
VZS SČK	x			x		
IWS		x				
RLSS UK			x			x

Pozn.: "x" značí pozitivní výsledek.

Zdroj: vlastní výzkum autora

Jediné dvě organizace - VZS ČČK a VZS SČK - centrálně evidují zásahy a součinnost s profesionálními záchrannými sbory. V obou případech je zřejmý zájem o zkvalitnění další spolupráce.

- g) *Existuje zákon, který určuje podmínky a další náležitosti spolupráce Vaší organizace s profesionálními záchrannými sbory? Pokud ano, vyhovuje Vaším potřebám?*

VZS ČČK

„Základní informace pro spolupráci se složkami integrovaného záchranného systému čerpáme ze zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Uvítali bychom rozšíření kompetencí, zejména v oblasti preventivního působení našich hlídek, jak již bylo zmíněno.“

VZS SČK

„Oblast legislativy, která je s naší činností spojena, hodnotím známkou čtyři. Jedná se o významný problém pro fungování VZS SČK. Podmínky a další náležitosti spolupráce naší organizace s profesionálními sbory ve smyslu mimořádných událostí stanovuje zákon č. 129/2002 Sb., o integrovanom záchrannom systéme. Schválení novelizace se má uskutečnit v horizontu jednoho roku. Současné znění nevyhovuje našim představám. Chybí podrobné vymezení pravomocí a povinností provozovatelů vodních ploch a bazénů a návštěvníků těchto zařízení (jak je upraveno například u „Horskej záchranej služby“) a zainteresovaných organizací a orgánů. Dále je nutné stanovit materiálně-technické vybavení, počty zodpovědných osob a kvalifikace.“

IWS

„V Irsku v současné době neexistuje zákon, který by určoval podmínky a jiné náležitosti spolupráce naší organizace s profesionálními sbory v případě mimořádných událostí. Irish Water Safety je členem National Rescue Committee (výbor zabývající se záchrannými operacemi – pozn. autora) a z této pozice může částečně ovlivňovat přípravu záchranných složek na mimořádné události či jejich řešení. Další podrobnosti řeší ministerská nařízení na úrovni jednotlivých resortů.“

RLSS UK

„Zákon naši spolupráci podrobně neupravuje, v platnosti jsou tzv. „národní protokoly vyhledávání a záchrany“ (National Search and Rescue Protocols – pozn. autora), které určují koordinaci různých organizací. Obecně jsou podobné zásahy řízeny a prováděny profesionálními vládními organizacemi. Například hasičský záchranný sbor (Fire and Rescue Service – pozn. autora) odpovídá za zvládnutí povodní. Pokud má klub zájem a je schopen naplnit požadavky hasičského záchranného sboru ve svém regionu na základě oboustranné dohody, může asistovat u řešení následků povodní apod. Tato činnost však není řízena centrálně ústředím RLSS UK.“

Analýza

Legislativní opora koordinace záchranných činností a spolupráce záchranných složek je v jednotlivých zemích velmi odlišná. Při řešení mimořádných událostí vychází spolupráce VZS ČČK se základními i ostatními složkami IZS ze zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Materiální, technické a personální zajištění zásahu podrobněji upravuje Dohoda o plánované pomoci na vyžádání uzavřená s Ministerstvem vnitra - generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru České republiky. Respondent VZS ČČK upozorňuje na potřebu úpravy pravomocí členů VZS ČČK při preventivních činnostech a také jejich kompetencí.

Také zástupce VZS SČK hodnotí legislativní oporu pro činnost jeho organizace jako ne zcela vyhovující. Uvítal by změny ve smyslu větších pravomocí, ale zároveň si uvědomuje, že je třeba rozšířit oblast povinností a odpovědnosti členů VZS SČK. Ty by měla přinést připravovaná novelizace zákona č. 129/2002 Sb., o integrovanom záchrannom systéme. Zatím nedořešené je vymezení pravomocí a povinností provozovatelů vodních ploch, bazénů, koupališť a aquaparků, stejně tak je třeba definovat minimální počet plavčků, jejich kvalifikaci a materiální vybavení. V České republice tuto problematiku definuje norma TNV 94 0920 – Bezpečnost bazénů, koupališť a aquaparků z roku 2010.

Zástupce IWS zmiňuje absenci zákonné normy, která by určovala standard spolupráce IWS a profesionálních záchranných organizací při mimořádných událostech. Některé údaje lze nalézt v ministerských nařízeních na úrovni jednotlivých resortů, ty však nejsou vztaženy přímo pro organizace vodní záchrany. IWS může z pozice člena National Rescue Committee (výboru, který je určen k přípravě na záchranné akce a jejich řešení) částečně ovlivňovat přípravu a výcvik profesionálních záchranných sborů.

Také v případě RLSS UK neupravuje zákon spolupráci dobrovolné organizace vodní záchrany a profesionálních složek, ale všeobecně platné standardy jsou uvedeny v národních protokolech vyhledávání a záchrany (National Search and Rescue Protocols). Řídící funkci při mimořádných událostech mají profesionální složky, např. hasičský záchranný sbor (Fire and Rescue Service) při odvracení následků povodní.

Na základě kritéria existence/neexistence zákona upravujícího podmínky a další náležitosti spolupráce organizací vodní záchrany s profesionálními záchrannými sbory nelze provést vyhodnocení subjektů metodou vzájemného srovnání. Ačkoli v České i Slovenské republice existuje zákon, který danou problematiku upravuje, VZS ČČK i VZS SČK poukazují na potřebu jeho změny. V případě RLSS UK a IWS jsou v platnosti protokoly a standardy, nikoli dokumenty s právní silou zákonné normy. K nim však respondenti nevyjádřili žádné výhrady.

h) Zhodnot'te šíři nabízených programů, kvalifikací a jejich úroveň.

VZS ČČK

„Celoroční pozornost věnuje VZS ČČK dětem a mládeži. Ať už se jedná o tréninky na bazénech, na táborech a soustředěních či na stanovištích první pomoci, kde mohou být přítomny jako pozorovatelé. Jsme rádi, že máme schopnost nabídnout dětem a mládeži aktivity, které je donutí vstát od počítače či se úplně zřící životního stylu vedoucího k obezitě a věnovat se sportu v kolektivu. Tam se potkávají nejen s vrstevníky, ale i s mladšími či staršími kamarády. Dětem nabízíme absolvování dvou juniorských kvalifikací. Postupem času jsou dospívající často schopni přejít na

kvalifikace dospělých a vrátit svým kolegům péči přípravou mladší generace, která se nenásilnou formou seznamuje se zásadami a praktickou náplní humanitární činnosti.

Standardně nabízíme dvě akreditované kvalifikace pro plavčíky, kurzy divoké vody a hladinové služby, včetně instruktorských kvalifikací a specializací. Ještě v letošním roce bychom rádi akreditovali kvalifikaci Záchranář na volné vodě, která by sjednotila a nahradila obsahovou náplň kurzů VZS ČČK Záchranář na divoké vodě a Záchranář hladinové služby. Tímto krokem vycházíme vstříc EQF a připravovanému systému evropských kvalifikací. Nová kvalifikace přinese absolventovi větší flexibilitu v rámci problematiky záchrany z vody a připraví jej na součinnost se složkami IZS.“

VZS SČK

„Na vlastní výcvikovou činnost jsme velmi hrdí. V rámci organizační struktury byla zřízena tři Školici střediska VZS SČK (Bratislava, Liptovský Mikuláš, Prešov). Ta zabezpečují školitelskou, respektive výcvikovou činnost podle jednotlivých kategorií. Z hlediska celospolečenského zájmu o tuto aktivitu, stejně tak jako z hlediska potřeb naší organizace, považujeme jejich počet za dostatečný. Tato centra každoročně vyškolí přibližně sto dvacet nových plavců – vodních záchranářů. Personálně a materiálně jsou střediska na vysoké úrovni. Systém školení je akreditovaný Ministerstvem školství Slovenské republiky a evidence absolventů kurzů je centrální. Každá osoba, která absolvuje kurz VZS SČK, musí být členem Slovenského Červeného kříže, jehož je VZS SČK organizační složkou.

Již dlouhodobě nabízíme dvě plavčické kvalifikace, specializační kurz záchrany na otevřené vodě a instruktorské kvalifikace.“

IWS

„Nabízíme poměrně kvalitně propracovaný systém certifikací v kategoriích plavání a vodní záchrana. Plavecké osvědčení (uděleno jich je cca třicet tisíc ročně) jsou vydávána přímo v místě složení zkoušky. K tomu je třeba připočítat dalších cca třicet tisíc osvědčení vydaných v rámci povinné základní školní docházky, takzvané PAWS (Primary School Aquatics Water Safety – pozn. autora) a dalších cca dva tisíce tzv.

Seal, Merlin a Orca osvědčení také určených dětem. Poslední tři zmiňovaná fungují na komerční bázi a jsou dostupné po celém Irsku. Garanty jsou učitelé plavání, kteří užívají barevný systém k označení úrovně prokázaných znalostí a dovedností frekventantů.

Další program, který nabízíme veřejnosti, jsou letní víkendy bezpečnosti u vody. Konají se u plaveckých bazénů, řek, jezer i na plážích. Při nich spojujeme výuku plavání, první pomoci, záchrany z vody a dalších dovedností s atraktivním volnočasovým programem pro děti i dospělé za účasti médií.

Irish Water Safety se podílí na výcviku a přezkoušení posádek záchranných lodí Community Rescue Boats Ireland (nezávislá skupina záchranných lodí s celonárodní působností) a pobřežní stráže (Coast Guard – pozn. autora).

Mimo mnoha programů pro děti nabízíme kurzy pro plavčíky se specializací na bazény, pláž či volnou vodu, program pro posádky záchranných člunů a dále lektorské a instruktorské kvalifikace.“

RLSS UK

„Kontinuálně se zabýváme rozvojem juniorských kvalifikací (tzv. Rookie Lifeguard – pozn. autora) a jejich přiblížení širšímu okruhu zájemců z řad dětí a mládeže - například výukou podpořenou grafickými prezentacemi na www stránkách. Jako jedna z nejrespektovanějších organizací vodní záchrany ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska zajišťujeme akreditované kurzy plavčků určené veřejnosti i profesionálním záchranářům. V roce 2008 jsme se stali autorizovaným certifikačním centrem (registrovaným organizací „1st4sport“, která je kompetentní k certifikování vybraných subjektů po splnění přísně stanovených podmínek, k tomuto ji opravňuje státní autorita, kterou je Office of Qualifications and Examinations Regulation – pozn. autora). Rozšíření povědomí a informovanosti o možnostech uplatnění držitelů kvalifikací vodní záchrany na pracovním trhu je jedním z primárních úkolů managementu. Pasivní nabídka a vyčkávání v současné době nestačí. Musíme být schopni naše kurzy nabízet velmi aktivní a srozumitelnou formou, například pořádáním konferencí, přednášek, ale i prezentacemi v periodikách, v rámci televizního vysílání či

prostřednictvím webových stránek (v roce 2009 a 2010 se nám podařilo rozšířit prostor v médiích věnovaný The Royal Life Saving Society UK o téměř devadesát procent).

V současné době vytváříme studijní podporu - e-learning. Ten by měl zatraktivnit vzdělávání, odlehčit časovou náročnost teoretické výuky a umožnit frekventantům plnění úkolů dle individuálních časových možností.

Z mnoha juniorských kvalifikací dosahujeme největšího zájmu s programem Rookie, dospělým uchazečům nabízíme dvě základní kvalifikace – plavčík pro bazény a plážový plavčík a také kurz pro posádky záchranných člunů, které doplňují instruktorské, lektorské a mentorské kvalifikace.“

Analýza

Stejně jako organizační struktura, také kvalifikace VZS ČČK, VZS SČK, RLSS UK i IWS mají podobné jmenovatele. Základní akreditovanou kvalifikací je plavčík pro bazény a koupaliště či jeho alternativa. Ta umožňuje absolventům výkon povolání či služby u krytých či venkovních bazénů, koupališť a aquaparků. Frekventanti se učí pravidla první pomoci, základní pravidla komunikace, umí zhodnotit krizové situace. Měli by zvládat různé plavecké způsoby, záchranné techniky, ovládat techniku pádlování, práci se záchrannými pomůckami atd.

Druhou základní akreditovanou kvalifikací, kterou nabízejí všechny čtyři organizace vodní záchrany, je záchranář na volné vodě (resp. plážový plavčík, záchranář na otevřené vodě či kurz hladinové služby a záchrany na divoké vodě). Ovládání plavidel je pro tyto kvalifikace samozřejmostí, stejně tak rozšířená první pomoc, základy potápění, hydrologie, lanové techniky, meteorologie či spolupráce s ostatními záchrannými sbory. V případě RLSS UK a IWS je metodika dále zaměřena na specifika záchrany v přímořských oblastech a na plážích.

VZS ČČK, VZS SČK, RLSS UK i IWS nabízejí pedagogické specializace pro vybrané oblasti vodní záchrany (instruktorské a lektorské kvalifikace). V rámci RLSS UK a IWS je dále možné absolvovat kurzy vedení záchranných lodí a plavidel, ovládání automatizovaného externího defibrilátoru, kurzy rozšířené první pomoci, plavání a mnohé další. Z edukačního hlediska lze v nabídce RLSS UK a IWS nalézt

nepoměrně obsáhlejší nabídku kurzů a vzdělávacích programů. V případě RLSS UK je nezbytné zmínit mnohem širší okruh potenciálních zájemců než v méně lidnatých zemích, ve kterých působí VZS ČČK a VZS SČK a IWS.

Velmi rozdílná je nabídka kurzů pro děti a mládež. Zatímco VZS ČČK nabízí programy Záchranář IV a V, na které mohou zájemci (po dosažení plnoletosti) navázat absolvováním kvalifikací s právní odpovědností, VZS SČK nemá ve vzdělávacím programu juniorské kvalifikace. IWS nabízí např. Primary School Aquatics Water Safety – kurzy, které děti absolvují v rámci povinné školní docházky a dále Seal, Merlin a Orca osvědčení fungující na komerční bázi (také určená dětem). Rookie Lifeguard je název juniorského programu RLSS UK, který je interaktivně podpořen e-learningem v nenásilné formě vhodné pro děti a dospívající.

Všechny zkoumané subjekty organizují širokou škálu akreditovaných kurzů a školení na základě poptávky veřejnosti v zemi jejich působení. Nabídka RLSS UK a IWS je několikanásobně obsáhlejší, zahrnuje i specializační kurzy, které u VZS ČČK a VZS SČK absolvovat nelze.

**Tabulka 7: Přehled základních kvalifikací Vodní záchranné služby ČČK,
Vodní záchranné služby SČK, Irish Water Safety
a The Royal Life Saving Society UK**

Název organizace	Nabídka kvalifikací						
	juniorské kvalifikace	plavčík pro bazény	plážový plavčík *	plavčík pro otevřenou/volnou vodu *	hladinová služba a divoká voda *	kurz pro posádky záchr. člunů	instrukt. a lektorské kvalifikace
VZS ČČK	x	x			x		x
VZS SČK		x		x			x
IWS	x	x	x	x		x	x
RLSS UK	x	x	x			x	x

Pozn.: "x" značí pozitivní výsledek, kvalifikace označené „“ obsahují podobnou programovou náplň.*

Zdroj: vlastní výzkum autora a vzdělávací programy organizací

4.2 Návrh na zlepšení činnosti Vodní záchranné služby

Českého červeného kříže

VZS ČČK je v současné době ve stádiu zásadních strukturálních i personálních změn (např. kompletní obměna členů Prezidia VZS ČČK v roce 2010). Dosavadní vývoj ukázal, že organizace musí umět pružně reagovat na stále se vyvíjející trendy ve vodní záchranně, na potřebu modernizace a obměny zdravotnického, materiálního i technického zabezpečení výkonu služeb. Ačkoli VZS ČČK byla a stále je uznávanou autoritou a lídrem na poli preventivních a záchranných činností ve vodním prostředí, bez poměrně radikálních kroků by o svou pozici mohla v následujících letech přijít. Dle mého názoru je třeba věnovat enormní pozornost a péči tématům, která lze rozdělit do šesti kapitol:

- struktura a organizační řád, kompetence versus odpovědnost
- legislativní rámec
- finanční, materiální a technické zabezpečení
- činnost a spolupráce v rámci IZS
- kvalifikace VZS ČČK, European Qualifications Framework
- mezinárodní spolupráce.

1. Struktura a organizační řád, kompetence versus odpovědnost

VZS ČČK je občanským sdružením, nevládní neziskovou organizací. Pozitivním přínosem tohoto statutu je dobrovolnost, právo jakéhokoli člena kdykoli svobodně vystoupit z organizace, možnost kandidovat dle svého uvážení do vedoucích orgánů apod. Členové VZS ČČK (v mnoha případech uznávaní odborníci), pracují pro organizaci (ve většině případů) bezúplatně, na vlastní odpovědnost a ve svém volném čase. Úctou a obdiv si zaslouží nejen sloužící členové VZS ČČK, ale také jejich rodiny, které těmto aktivitám často podřizují soukromý život.

S rozvojem sportovních disciplín a adrenalinových sportů již nelze dělit kalendářní rok na turistickou sezónu a mimosezónu. Návštěvníci hledají vyžití v okolí vodních ploch či přímo na nich v průběhu celého roku. Například na Lipně byla zprovozněna téměř jedenáct kilometrů dlouhá bruslařská dráha. K zabezpečení

včasného zásahu v podobně rozsáhlých lokalitách je potřeba poměrně velkého počtu osob kvalifikovaných k záchraně ze zamrzlé vodní hladiny. Je otázkou, zda je občanské sdružení, pro které pracuje na plný úvazek jediný zaměstnanec, schopno v následujících letech zabezpečit nejen výcvik plavčků a vodních záchranářů v České republice na prvotřídní úrovni, ale především zda je možné v současném personálním obsazení plnit cíle, které si stanovilo (partner složek IZS, odpovědnost za jejich specializovaný výcvik, střežení rizikových vodních lokalit atd.) a zároveň dosahovat uspokojivých výsledků.

Jednou z variant je založení obecně prospěšné společnosti přímo VZS ČČK (členem VZS ČČK může být i právnická osoba) či vznikem o. p. s. jako samostatného subjektu. Ten by fungoval jako sesterská organizace VZS ČČK s tím rozdílem, že by zaměstnával profesionály plnící funkci koordinátorů minimálně na úrovni jednotlivých krajů. Toto řešení by nabídlo příležitost dosavadním členům, kteří se chtějí věnovat vodní záchraně profesionálně. Dále je třeba zvážit potenciál občanského sdružení a obecně prospěšné společnosti (včetně širší možnosti podpory státem u o. p. s. a případného poskytnutí záruk za její činnost). Zaměstnanci nově vzniklé o. p. s. by byli garanty standardizace kvality vodní záchrany v jednotlivých regionech, zároveň by dohlíželi na potřebné pokrytí dosud neobsazených, tzn. nehlídaných rizikových lokalit. Paralelně existující VZS ČČK, o. s. by umožnila realizaci členům, kteří trvají na vodní záchraně jako na dobrovolné, tzn. volnočasové aktivitě. Tito členové by byli využíváni k doplnění společných služeb profesionálů a dobrovolníků. Statut obecně prospěšné společnosti umožňuje (spolu s širšími kompetencemi vodních záchranářů – profesionálů) vymahatelnost přímé odpovědnosti za výkon služby, která by se v tomto případě řídila závaznými předpisy pracovněprávního vztahu. V současné době jsou veškeré záruky za kvalitu služeb a jejich obsazení závislé na dobré vůli členů VZS ČČK. Případné neplnění povinností, jako např. nepřítomnost ve službě, ústrojová nekázeň, nedodržování vnitřních předpisů apod., nejsou právně postižitelné. Maximální sankcí, kterou Stanovy VZS ČČK ve zvlášť závažných případech umožňují, je vyloučení člena z organizace.

2. *Legislativní rámec*

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů bude v nejbližší době procházet úpravou, která, jak věřím, alespoň částečně zahrne problematiku bezpečnosti ve vodním prostředí.

V nejbližších měsících je bezpodmínečně nutné dořešit otázku kompetencí členů VZS ČČK ve vztahu k výkonu zdravotnických zásahů, jak již bylo uvedeno v kapitole 4 Výsledky v Analýze k otázce písm. „a“). Nejasná vyjádření Ministerstva zdravotnictví ČR a nedostatečné stanovení závazných standardů pro zdravotníky (nelékaře), může vést k tragickým následkům ve formě trestně právního postihu členů VZS ČČK. Ti by mohli být v případě žaloby závislí na obtížně předvídatelném rozhodnutí justice. Soud by musel vyhodnotit, zda záchranář jednal správně v „dobré víře“ a využil všech dostupných prostředků, znalostí a dovedností k záchraně života a zdraví obyvatel (např. při hrozícím nebezpečí z prodlení) nebo zda překročil své pravomoci (jako člen občanského sdružení při výkonu služby bez zvýšených zdravotnických kompetencí, tzn. nikoli v rámci zaměstnání ve zdravotnickém zařízení, kde jsou tyto kompetence stanoveny).

Přínosným počinem vedoucím k úpravě problematiky zajištění bezpečnosti na veřejných komerčních vodních plochách a v zábavních aquaparcích bylo zpracování a schválení normy TNV 94 0920 – Bezpečnost bazénů, koupališť a aquaparků z roku 2010 (vytvořena s významným přispěním odborníků z řad VZS ČČK - PaedDr. Tomáše Milera, MUDr. Jana Kaufmana a Dominika Horna, DiS.).

3. *Finanční, materiální a technické zabezpečení*

Úkolem Prezidia VZS ČČK by mělo být dosažení pravidelného vyrovnaného ročního rozpočtu, který pokryje základní potřeby:

a/ Místních skupin VZS ČČK

- platby za tréninkové hodiny v bazénech, náklady na činnost služeb a další vzdělávání členů VZS ČČK, sportovní příprava talentů.

b/ Prezidia VZS ČČK

- činnost sekretariátu a náklady na jeho provoz, prostředky na odměny za činnost instruktorů a lektorů, periodická výměna materiálu a techniky či jejich opravy, zdroje pro krytí výdajů na mezinárodní spolupráci a na přípravu reprezentace VZS ČČK, pořádání sportovních soutěží a akcí určených dětem a mládeži.

Zdroje zajištění finančních prostředků pro další rozvoj VZS ČČK:

- členské příspěvky
- každoroční pravidelná finanční dotace od státu na činnost VZS ČČK v předem stanovené výši (umožní včasné plánování rozpočtu VZS ČČK na další rok; současný stav, kdy nejdříve existuje potřeba finančních prostředků a následně se hledají zdroje, je nevyhovující)
- granty a dotace (centrálně zpracované prezidiem či na úrovni místních skupin)
- sbírková činnost (např. ve formě dárcovské SMS, nutno klást větší důraz na fundraising a podobné aktivity)
- částečná komercializace činnosti (zprovoznění e-shopu, prodej publikací, poradenská činnost atd.).

4. Činnost a spolupráce v rámci IZS

Zájem o prohloubení spolupráce VZS ČČK se základními složkami IZS je u cílových organizací vnímán pozitivně. VZS ČČK by měla být iniciátorem revize efektivnosti spolupráce složek IZS na centrální úrovni i v jednotlivých regionech. Pravidla spolupráce musí být závazně určena a dodržována. Záchranným týmům VZS ČČK by měl být umožněn častější pracovní kontakt s příslušníky profesionálních záchranných sborů, aby byla zaručena jejich připravenost na spolupráci v případě „ostrého“ zásahu. Osobní znalost zasahujících osob při řešení mimořádné události je jednoznačným přínosem a může mít zásadní vliv na průběh akce.

5. *Kvalifikace VZS ČČK, European Qualifications Framework*

Dokončení procesu akreditace kvalifikace Záchranář na volné vodě v nejkratším možném termínu je základem pro přiblížení Vzdělávacího programu VZS ČČK nabídce kvalifikací vyspělých členských organizací ILSE. Přínosem bude snazší začlenění kurzů VZS ČČK do systému EQF nejen v rámci celé eurounijní platformy, ale také ve vzdělávacím a profesním rámci, který je v České republice právě vytvářen (Národní soustava kvalifikací/povolání). Po zprovoznění systému EQF může uchazeč o zaměstnání prokazovat svou kvalifikaci všeobecně uznávaným certifikátem v kterémkoli členském státě Evropské unie. Dalším krokem by měla být příprava podkladů pro zařazení kvalifikací VZS ČČK do systému kvalifikací ILS. Absolventi kurzů VZS ČČK budou moci využít renomé kvalifikace, jejíž úroveň bude potvrzena uznávanou autoritou v oblasti vodní záchrany s celosvětovou působností (ILS).

6. *Mezinárodní spolupráce*

Na mezinárodní spolupráci s členskými organizacemi federace ILS/ILSE, by měl být v roce 2011 a letech následujících kladen silný důraz. Základy pro společný postup při schvalování standardů evropských kvalifikací vodní záchrany byly položeny již v loňském roce a pokračovaly další přípravou v rámci konference ILSE pořádané na Kypru v lednu 2011.

Pozornost Prezidia VZS ČČK by se měla zaměřit na přípravu a zajištění výcviku reprezentačního týmu VZS ČČK, který v loňském roce zaznamenal významné úspěchy na mezinárodním poli. Organizací pravidelných výměnných pobytů by VZS ČČK nabídla mladým vodním záchranářům užitečnou zahraniční zkušenost.

5. Diskuse

Stav legislativy vztahující se k prevenci tonutí v České republice hodnotím jako vysoce problematický. Člen VZS ČČK může upozornit návštěvníky, kteří ohrožují zdraví nebo život sebe či druhých, na rizika jejich chování. Nemá však právo nařídit ukončení takové činnosti, což (zejména u podnapilých osob) často vede k závažnému poškození zdraví. K mnohem širším kompetencím opravňuje Rybářskou stráž Českého rybářského svazu zákon č. 99/2004 Sb., o rybníkářství, výkonu rybářského práva, rybářské strážní, ochraně mořských rybolovných zdrojů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Rybářská stráž Českého rybářského svazu je oprávněna kontrolovat totožnost osob, vstupovat na pozemky bezprostředně sousedící s vodní plochou i zabavovat materiál a techniku v souladu s touto zákonnou normou. Rybářské strážní Českého rybářského svazu dává legislativa právo, které je členům VZS ČČK upřeno, ač by v jistých případech mohlo vést k zamezení tragických následků (na přivolání Policie České republiky není v mnohých případech čas, případně z důvodu dojezdové prodlevy ztrácí žádost o zákrok smysl). Škoda vznikající počínáním pytláků je (v porovnání s nebezpečím plynoucí z chování osob u vodní plochy ohrožující zdraví či život) zanedbatelná.

Stát nahlíží na činnost VZS ČČK jako na aktivity zájmového sdružení, které jsou pro společnost užitečné, nikoli však nepostradatelné. V současné době není v platnosti žádná právní norma, která by činnost VZS ČČK upravovala. Oproti tomuto faktu má VZS SČK oporu v zákoně č. 460/2007 Z. z. o Slovenskom Červenom kríži a ochrane znaku a názvu Červeného kríža a o zmene a doplnení niektorých zákonov, IWS byla zřízena ministerským příkazem č. 389 z roku 2006 (Minister for the Environment, Heritage and Local Government), RLSS UK těží z patronátu královny Alžběty II. Pokud by se VZS ČČK dostala do finančně neřešitelné situace a musela svou činnost omezit či zcela ukončit (nebo v případě rozhodnutí většiny zástupců členské základny o zániku VZS ČČK), nebyla by v České republice zajištěna dostupnost včasné pomoci na rizikových vodních plochách. Oproti složkám integrovaného záchranného systému, které zasahují na základě výzvy, plní VZS ČČK nezastupitelnou preventivní funkci

v celostátním rozsahu (např. při náhlé změně meteorologických podmínek provádí na vodní hladině systematické vyhledávání osob a posádek lodí v nouzi).

Informace o zásadách bezpečnosti u vody a o úloze organizací vodní záchrany v prevenci tonutí rozšiřují zahraniční vodní záchranné služby pomocí kontinuální spolupráce s médii. IWS a RLSS UK dlouhodobě věnují velkou pozornost mediálním kampaním. Tyto dvě organizace disponují velmi kvalitně a atraktivně zpracovanými edukačními spoty, které jsou volně dostupné na internetové síti a zároveň mají své místo i ve vysílání televizních stanic. Tištěná a elektronická média zmiňují zásahy VZS ČČK převážně jen v průběhu letních měsíců, výjimkou jsou články v odborných periodících. Pravidelné informace o vodní záchranné poskytuje pouze časopis Bazén a Sauna v příloze Záchranář. Již v roce 2007 komentoval prezident VZS ČČK JUDr. Jiří Magasanik v desátém vydání časopisu „112“ v článku nazvaném Pobřežní hlídka priority organizace: *„Snažíme se hlavně u mladé generace vypěstovat návyky, jak se u vody a ve vodě chovat.“* Stejný záměr potvrdil 19. července 2011 v pořadu K věci na stanici Českého rozhlasu také současný prezident Vodní záchranné služby Českého červeného kříže Mgr. David Smejkal: *„Neexistuje systematická prevence tonutí ve školách, což znamená, že ani mládež se nedostává k potřebným informacím.“* Intenzivnější propagace činnosti VZS ČČK v médiích a při školní výuce by mohla pomoci zvýšit povědomí veřejnosti o aktivitách organizace, resp. o zásadách bezpečného chování ve vodním prostředí, zajistit větší pozornost státu a také potenciálních sponzorů.

6. Závěr

Rok 2011 byl Radou ministrů odpovědných za kulturu prohlášen Evropským rokem dobrovolných činností na podporu aktivního občanství. Činnost všech čtyř organizací (VZS ČČK, VZS SČK, IWS a RLSS UK) působících v oblasti vodní záchrany naplňuje aspekty dobrovolnosti více než dostatečně. Jejich práce je v některých zemích považována za charitu, ač si pod tímto pojmem v našem regionu představujeme specifické aktivity jiného (někdy až religionistického) rázu.

Cíl práce byl splněn. U vybraných evropských vodních záchranných služeb byla provedena analýza činnosti, struktury, kvalifikací členů/zaměstnanců a materiálního a technického vybavení. Na jejím základě je zřejmé, že všechny analyzované organizace vodní záchrany jsou ve své zemi autoritami, které plní edukační, poradní a preventivní úlohu ve smyslu bezpečnosti osob ve vodě. Subjekty jsou odbornými partnery státních organizací v otázkách vodní záchrany a podílejí se na tvorbě a úpravách systému prevence tonutí.

Struktury jednotlivých organizací vykazují podobné znaky – v čele stojí top manažer (prezident) s týmem odborníků (prezidium). Za vyřizování běžné agendy jsou odpovědní pracovníci sekretariátu, odborné záležitosti jsou svěřeny garantům a členům komisí (jedinou výjimkou je VZS SČK, kde tuto problematiku zaštiťuje prezidium spolu se školicími středisky). Odlišnosti jsou z větší části závislé na počtu zaměstnanců (nejvíce profesionálů zaměstnává RLSS UK, naopak sekretář VZS SČK je zaměstnancem Slovenského Červeného kříže a podílí se na vyřizování administrativní agendy obou organizací). Jediná IWS vykazuje nedostatečný počet členů – dobrovolníků.

Všechny čtyři organizace nabízí základní akreditované kurzy ve srovnatelné kvalitě včetně lektorských a instruktorských kvalifikací, ale v případě VZS SČK není možné absolvování juniorských kvalifikací. RLSS UK a IWS rozšiřují základní kurzy o mnoho dalších kvalifikací, které již nemají u české a slovenské vodní záchranné služby ekvivalent (např. kvalifikace pro posádky záchranných člunů).

Země, ve kterých vodní záchranné služby působí, jsou odlišné nejen geograficky (např. ostrovní přímořské podmínky a podnebí versus vnitrozemské státy v oblasti mírného klimatického pásma), rozdíly lze nalézt i v ekonomickém a sociálním prostředí. S přihlédnutím ke zmíněným odlišnostem je velmi pozoruhodné, že ve většině názorů a postřehů zástupců vodních záchranných služeb lze nalézt shodu. Komentáře k problematice fungování organizací, resp. jejich potížím, jsou příbuzného charakteru.

Jedná se zejména o nedostatečný stav financí VZS ČČK, VZS SČK a IWS. Současná situace neumožňuje hrazení personálních, materiálních a provozních nákladů organizací v rozsahu předpokládajícím jejich další rozvoj. I přes tento fakt jsou VZS ČČK, VZS SČK i IWS v současné době schopny zajistit výkon činnosti. Finanční situace je nejlépe hodnocena u RLSS UK.

Dalším, často připomínkovaným tématem, byl nevyhovující stav legislativy upravující bezpečí osob ve vodě či v její bezprostřední blízkosti. Z analýzy vyplývá, že VZS ČČK, VZS SČK a IWS by uvítaly navýšení kompetencí svých členů při preventivních a záchranných činnostech a zajištění vymahatelnosti dodržování základních bezpečnostních pravidel.

Mezi návrhy na zlepšení činnosti VZS ČČK patří částečná změna struktury organizace a vznik právnické osoby (člena VZS ČČK) se statutem obecně prospěšné společnosti, stanovení kompetencí a odpovědnosti členů VZS ČČK při zdravotnickém zásahu, nalezení finančních zdrojů pro nákup materiálního a technického zabezpečení služeb a zkvalitnění činnosti a spolupráce v rámci IZS (viz kapitola č. 4 Výsledky).

První výzkumná otázka se zabývá spoluprací vodních záchranných služeb v Evropě s dalšími složkami záchranného systému mateřského státu při mimořádných událostech. Výsledky výzkumu ukázaly, že některé vodní záchranné služby v Evropě nespolupracují při mimořádných událostech s dalšími složkami záchranného systému mateřského státu. Součinnost VZS ČČK i VZS SČK se státními profesionálními záchrannými sbory při mimořádných událostech je upravena zákonnou normou. Tyto dvě organizace vedou centrální evidenci vzájemné spolupráce, mají v úmyslu společné působení rozvíjet a odstraňovat případné nedostatky. IWS dosud nebyla vyzvána ke spolupráci na řešení mimořádné události většího rozsahu, RLSS UK nekoordinuje

spolupráci jednotlivých klubů s profesionálními záchrannými sbory, ani nevede centrální evidenci zásahů. IWS a RLSS UK se řídí ministerskými nařízeními a národními protokoly, zákon jejich součinnost s profesionálními sbory neupravuje.

Druhá výzkumná otázka měla zjistit, zda je počet členů vodní záchranné služby v evropských zemích v přepočtu na 1000 obyvatel země shodný. Na základě provedeného výzkumu lze konstatovat, že počet členů vodní záchranné služby v evropských zemích v přepočtu na 1000 obyvatel země není shodný. V poměru počtu obyvatel na jednoho člena organizace byly nejlepší výsledky zaznamenány u VZS SČK (1 700) a u IWS (1 750). Třetího nejlepšího výsledku dosáhla RLSS UK (6 200). Nejvíce obyvatel (8 100) na jednoho člena organizace vodní záchrany (VZS ČČK) je v České republice.

Navrhuji, aby výsledky a závěry diplomové práce byly námětem pro činnost Prezidia VZS ČČK a také zdrojem informací pro další tři analyzované zahraniční subjekty.

7. Klíčová slova

Integrovaný záchranný systém

International Life Saving Federation

Irish Water Safety

The Royal Life Saving Society UK

Tonutí a utonutí

Vodní záchranář

Vodní záchranná služba ČČK

Vodní záchranná služba SČK

8. Seznam použitých zdrojů

- 1/ BYDŽOVSKÝ, J. *Akutní stavy v kontextu*. 1. vydání. Praha: Triton, 2008. 450 s. ISBN 978-80-7254-815-6
- 2/ COLMAN, V., et al. *Handbook on Drowning*. Berlin : Springer, 2006. Life-saving as Academic Carrier: International Perspectives, s. 176-183.
- 3/ ČAPKOVÁ, M. VELEMÍNSKÝ, M. *Utonutí a zranění související s vodou*. 1. vydání, Praha: Triton, 2005. 54 s., ISBN 8072547151
- 4/ *Červený kříž a Červený polmesiac*. Bratislava : Příroda, 2004. 32 s.
- 5/ Česká republika. Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. In *Sbírka zákonů*. 2000, 73.
- 6/ Český statistický úřad [online]. 2007 [cit. 2010-12-03]. Utonutí. Dostupné z WWW: [http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/AE0032403F/\\$File/403507k09.pdf](http://www.czso.cz/csu/2007edicniplan.nsf/t/AE0032403F/$File/403507k09.pdf)
- 7/ Český statistický úřad [online]. 29. 10. 2010 [cit. 2010-11-03]. Demografická ročenka ČR 2009. Dostupné z WWW: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4019-10>.
- 8/ *Dohoda o plánované pomoci na vyžádání*. Praha : MV ČR - GŘ HZS ČR, 2005. 5 s.
- 9/ EVERETT, P.; NICHTER, M. Drowning. *The New England Journal of Medicine*. 1993, 329, s. 65-66.

- 10/ Generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR. *Hasičský záchranný sbor ČR* [online]. 2009 [cit. 2011-01-29]. Integrovaný záchranný systém. Dostupné z WWW: <<http://www.hzscr.cz/clanek/integrovaný-zachranny-system.aspx>>.
- 11/ HANUŠIN, Ján. *Vody*. Bratislava : Dajama, 2010. 128 s. ISBN 978-80-89226-75-7
- 12/ *ILS* [online]. 2010 [cit. 2011-02-01]. Royal Life Saving Society - United Kingdom. Dostupné z WWW: <<http://www.ilsf.org/index.php?q=en/about/addresses/royal-life-saving-society-united-kingdom>>.
- 13/ *International Life Saving Federation : History of the ILS* [online]. 2010 [cit. 2010-12-19]. Dostupné z WWW: <http://www.ilsf.org/index.php?q=en/about/history>.
- 14/ *International Life Saving Federation of Europe* [online]. 2010 [cit. 2010-12-02]. Dostupné z WWW: <<http://europe.ilsf.org/>>.
- 15/ *Irish Water Safety : Promoting Water Safety in Ireland* [online]. 2010 [cit. 2011-08-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.iws.ie/>>.
- 16/ *Irish Water Safety Profile*. Galway, Irsko : Irish Water Safety, 2010.
- 17/ KROY, Pavel. *Povodně - kvantitativní a kvalitativní přehled vybraných aspektů psychosociální pomoci*. Praha, 2010. 12 s. Oborová práce. Ministerstvo vnitra České republiky.

- 18/ MILER, Tomáš; KARGEROVÁ, Jana. *Vodní záchranná služba Českého červeného kříže* [online]. 2007 [cit. 2010-12-19]. Stručný nárys historie a současný stav vodního záchranářství. Dostupné z WWW: <http://www.vzs.cz/vzs_historie_c.php>.
- 19/ MILER, Tomáš, et al. *Záchranář – bezpečnost a záchrana u vody (bazény a koupaliště)*. 2. Praha : VZS ČČK, 1999. 62 s. ISBN 80-902805-0-1.
- 20/ MV ČR č.j. VSP/1-1758/90-R. *Stanovy Vodní záchranné služby Českého červeného kříže*. Praha : Vodní záchranná služba Českého Červeného kříže, 1990. 10 s.
- 21/ NOVOTNÁ, Jana. *Inovace vzdělávacího programu Vodní záchranné služby Českého červeného kříže ve vztahu ke standardům mezinárodní organizace vodní záchrany International Lifesaving Federation*. Praha, 2006. 121 s. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze.
- 22/ POKORNÝ, J. et al. *Lékařská první pomoc*. 1. vydání. Praha: Galén, 2005. 351 s. ISBN 80-7262-214-5
- 23/ POKORNÝ, J. et al. *Urgentní medicína*. 1. vydání. Praha: Galén, 2004. 547 s. ISBN 80-7262-259-5.
- 24/ POLÁČIK, Štefan. *Základy geografie a geografia Slovenska*. Nitra : Univerzita Konštantína Filozofa, 2003. 189 s. ISBN 80-8050-635-3.
- 25/ *Pool Lifeguarding* . Studley : RLSS UK, 1990. 146 s.
- 26/ ŘEPA, Jeroným Nenechte je utonout. In . Praha : ČSČK, 1986. s. 102

- 27/ *Slovenský Červený kríž* [online]. 2009 [cit. 2011-01-21]. Vodná záchranná služba SČK. Dostupné z WWW: <<http://www.redcross.sk/co-robime/vodna-zachranna-sluzba/>>.
- 28/ SOMERVILLE, Christopher. *Irsko Velký průvodce National Geographic*. Praha : Computer Press, 2009. 400 s. ISBN 80-251-1170-9.
- 29/ Státní zdravotní ústav. *Úrazy* [online]. 2010 [cit. 2011-01-05]. Tonutí. Dostupné z WWW: <<http://www1.szu.cz/czpz/urazy/informace.htm>>.
- 30/ ŠÁRA, P.; TESAŘÍKOVÁ, P. *Školní atlas Česká republika a Evropa*. Vizovice : SHOCart, 2005. ISBN 80-7224-247-4.
- 31/ *The Royal Life Saving Society UK : Lifesavers* [online]. 2010 [cit. 2011-01-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.lifesavers.org.uk/>>.
- 32/ *Velká Británie : společník cestovatele*. Praha : Ikar, 2009. 720 s. ISBN 978-80-249-1219-6.
- 33/ *Vodní záchranná služba ČČK* [online]. 2010 [cit. 2011-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.vzs.cz/>>.
- 34/ *Výročná správa 2009*. Bratislava : Slovenský Červený kríž, 2010. 48 s.
- 35/ *Vzdělávací program VZS ČČK*. Miler T. et al. Praha : VZS ČČK, 1999, aktualizováno. 30 s.
- 36/ *World Health Organization. The Injury Chartbook : A graphical overview of the global burden of injuries*. In *Violence and Injury Prevention and Disability*. Ženeva : WHO, 2002. s. 5-81.

Seznam použitých zkratk

EQF	-	European Qualifications Framework
FIS	-	Fédération Internationale de Sauvetage Aquatique
ILS	-	International Life Saving Federation
ILSE	-	International Life Saving Federation of Europe
IWS	-	Irish Water Safety
IZS	-	integrovanný záchranný systém
MS VZS ČČK	-	místní skupina Vodní záchranné služby Českého červeného kříže
OPIS IZS	-	operační a informační středisko integrovaného záchranného systému
RLSS UK	-	The Royal Life Saving Society UK
VZS ČČK	-	Vodní záchranná služba Českého červeného kříže
VZS ČSČK	-	Vodní záchranná služba Československého červeného kříže
VZS SČK	-	Vodní záchranná služba Slovenského Červeného kříže
WLS	-	World Life Saving

9. Přílohy

Příloha č. 1: Seznam otázek (tematických oblastí) pro polostandardizovaný rozhovor

Příloha č. 2: Počet případů náhodného utonutí osob v Evropské unii a v evropském regionu na 100 tisíc obyvatel

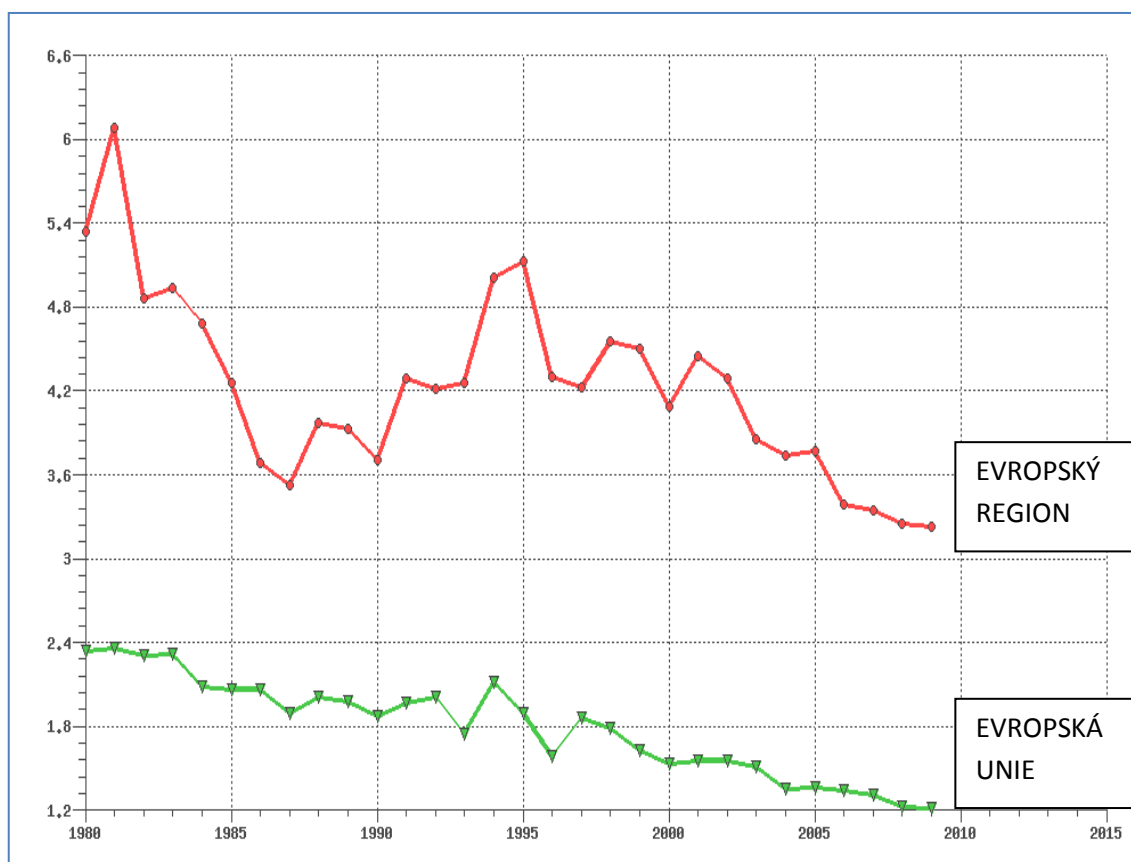
Příloha č. 3: Seznam plnoprávných členů ILSE

Příloha č. 1: Seznam otázek (tematických oblastí) pro polostandardizovaný rozhovor

- a) Vyhodnoťte fungování Vaší organizace, poukažte na významné problémy, uveďte případné řešení.
- b) Je zapotřebí restrukturalizace a zásadních změn ve Vaší organizaci? Jaký je očekávaný přínos?
- c) Zaměstnává Vaše organizace profesionály? Pokud ano, jakým způsobem jsou začlenění do její činnosti? Jak je zajišťována běžná každodenní agenda?
- d) Jste spokojeni s počtem členů (dětí i dospělých) ve Vaší organizaci? Má stoupající či klesající tendenci?
- e) Financuje či spolufinancuje činnost Vaší organizace stát? Prosím, stručně uveďte strukturu rozpočtu včetně nákladů a příjmů za kalendářní rok. Máte dostatek materiálních a finančních zdrojů?
- f) Jste zváni profesionálními záchrannými složkami ke spolupráci (pokud ano, kdo hradí náklady)? Považujete spolupráci s profesionálními a dobrovolnými záchrannými organizacemi za vyhovující?
- g) Existuje zákon, který určuje podmínky a další náležitosti spolupráce Vaší organizace s profesionálními záchrannými sbory? Pokud ano, vyhovuje Vaším potřebám?
- h) Zhodnoťte šíři nabízených programů, kvalifikací a jejich úroveň.

Příloha č. 2: Počet případů náhodného utonutí osob v Evropské unii
a v evropském regionu na 100 tisíc obyvatel

**Počet případů náhodného utonutí osob
v Evropské unii a v evropském regionu na 100 tisíc obyvatel
(1980 – 2009)**

Zdroj: WHO - Mortality indicators by 67 causes of death, age and sex
(údaje z aktualizace WHO - leden 2011)

Příloha č. 3: Seznam plnoprávných členů ILSE

- Österreichische Wasser-Rettung (ÖWR)
- Belgian Life Saving Federation (BLSF)
- Scuba-Diving&Life Saving Club "BUK"
- Bulgarian Red Cross - Water Life Saving Service
- Croatian Red Cross
- Cyprus Life Saving Federation
- Czech Red Cross - Water Rescue Service
- Danish Swimming Federation
- Estonia Life-Saving Association
- The Finnish Association for Swimming Instruction and Life Saving
- Fédération Française de Sauvetage et de Secourisme
- Deutsche Lebens-Rettungs-Gesellschaft (DLRG)
- Surf Life Saving Great Britain (SLSGB)
- Hellenic Red Cross
- Hungarian Life Saving Federation
- Irish Water Safety (IWS)
- Federazione Italiana Nuoto (FINS)
- Latvian Beach Lifeguard Association (LBLA)
- Lithuanian Water Rescue Association (LVGA)
- Macedonian Red Cross
- Socjeta' Nazzjonali Tas-Salvatagg – Malta
- Red Cross of Montenegro
- KNBRD Reddingsbrigades Nederland
- Norges Livredningsselskap
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe (WOPR)
- Instituto de Socorros a Naufragos
- Asociația Națională a Scafandrilor Profesioniști din România

- Russian Life Saving Società on Water (VOSVOD)
- Red Cross of Serbia
- Slovak Red Cross, Water Rescue Service
- Slovenian Water Rescue Federation Zveza Reševalcev iz Vode (ZRV)
- Real Federación Espanola de Salvamento y Socorrismo (RFESS)
- Svenska Livräddningssällskapet (SLS)
- Schweizerische Lebensrettungs-Gesellschaft (SLRG)
- Turkish Underwater Sports Federation (TSSF)
- Water Rescue Society of Ukraine
- Royal Life Saving Society UK (RLSSUK)

Zdroj: europe.ilsf.org